

Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 08.03.2016, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:08 Korruptsioonivastase seaduse muutmise seaduse eelnõu (143 SE) teine lugemine
2. 10:42 Looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (155 SE) teine lugemine
3. 11:35 Riigikogu otsuse "Eesti Panga reservkapitali suurendamine" eelnõu (183 OE) esimene lugemine
4. 11:55 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (147 OE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tere hommikust, head kolleegid! Soovin kõikidele Riigikogu liikmetele head naistepäeva! Head kolleegid, alustame Riigikogu täiskogu III istungjärku seitsmenda töönädala teisipäevast istungit. Algab eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Palun esimesena kõnetooli Külliki Kübarsepa!

10:02 Külliki Kübarsepp

Hea juhataja! Head meeskolleegid, aitäh teile! Täna tegeleme me mitme lihtinimesi, eriti maaomanikke puudutava sensitiivse teemaga. Ka meie tuleme välja arupärimisega Hanno Pevkurile. Selle teema on Kagu-Eestis asuvate piiräärsete maade väljaostmine. Nimelt oli Vabaerakonna fraktsioon eelmisel nädalal Kagu-Eestis, kus see teema üles kerkis. Väga palju on jälle tekkinud küsimusi, mida oleks väga lihtne olnud lahendada selgitades, kuidas ja mis meetodite järgi maa hindamine toimub ning missugused on läbirääkimiste kulud. Miskipärast ei suudeta või ei taheta endiselt ära seletada, miks ei saa kohalikule inimesele maksta maa eest turuhinda. See tekitab järjekordselt küsimusi ja paraku ka vaenu meie riigi vastu, mis, ma arvan, on ebaõiglane. Me soovime saada selgust. Aitäh!

10:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Uno Kaskpeit, palun!

10:03 Uno Kaskpeit

Härra eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Meil on arupärimine siseministrile, sest palju küsimusi on tekitanud ühe politseiametniku ennetähtaegne teenistusastmes ülendamine. Politsei ja piirivalve seaduse kohaselt peab politseiametniku teenistusastme vanus nooremkonstaabli teenistusastmest kuni politseikapteni teenistusastmeni olema kolm aastat ja politseimajori teenistusastmest kuni politseikindrali teenistusastmeni neli aastat. Aga elu on näidanud, et Politsei- ja Piirivalveameti peadirektorile on kaks korda järjest tehtud mööndusi, ta ei ole nelja-aastast aega täis teeninud, vaid sai kõigepealt politseikoloneliks, nüüd aga juhtus veel suurem prahmakas. Alles jaanuaris oli suur skandaal saabaste ja kõrvaklappide eest krediitkaardiga tasumise tõttu, aga siseminister premeeris teda selle eest politseikindrali teenistusastme andmisega. Sellest lähtuvalt on meil ministrile mitu küsimust, millele ootame vastust.

10:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Märt Sults, palun!

10:05 Märt Sults

Auväärt eesistuja! Kolleegid! Mitteriiklikul pühal soovin ikkagi naistele seda, et nad suudaksid viia mehi tegudele ja võitudele. Seetõttu annan üle arupärimise, mis sai eile küll tagasi võetud, aga täna saab uuesti üle antud, et naised näeksid, et nad ei ole ilmaaegu lapsi siia ilma sünnitanud, ning riik näeks vaeva ja leiaks need 3000 kadunud õpilast üles. Johtuvalt sellest on meil siin ka küsimused. Kui palju on Eestis koolikohustust mittetäitvaid lapsi? Millised on peamised põhjused, et need lapsed ei ole kooli jõudnud? Kuidas on minister püüdnud probleeme lahendada? Kas olukord on 2011. aastaga võrreldes paranenud või mitte? See ei ole paranenud! Siin on veel küsimusi. Arupärimine on Jürgen Ligile. EOK presidendi valimiste valguses ütlen, et tulevase EOK presidendi programmis võiks olla selline punkt, kuidas leida üles kadunud lapsed, panna nad sportima ja neid motiveerida, et nad ei oleks enam kadunud. Nad ei olegi kuskile kadunud, nad on siinsamas meie kõrval, me lihtsalt ei pane neid tähele. Kui Ossinovski võitleb suitsetamise vastu, siis ta peaks vastama, kui ma ta käest küsin, millal ta viimati tänaval puberteetiku suust suitsu välja tõmbas. Ma arvan, et ta ei mäleta seda, kui ta üldse on seda kunagi teinud. Head pidupäeva jätku! Aitäh!

10:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Rohkem eelnõude ega arupärimiste üleandmise soovi ei ole. Olen juhatuse nimel vastu võtnud kolm arupärimist. Riigikogu juhatuse menetleb neid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Nüüd kohaloleku kontroll.

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreeris ennast 92 Riigikogu liiget, puudub 9.

1. 10:08 Korruptsioonivastase seaduse muutmise seaduse eelnõu (143 SE) teine lugemine

10:08 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase päevakorra punktide menetlemise juurde. Esimene päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud korruptsioonivastase seaduse muutmise seaduse eelnõu 143 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti põhiseaduskomisjoni liikme Andres Anvelt!

10:08 Andres Anvelt

Härra juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Kõigepealt lubage ka minul naistepäeva puhul tervitada kauneid naisi siin saalis, selles majas ja üldse igal pool. Seda enam on mul hea meel sisse juhatada korruptsioonivastase seaduse muutmise seaduse teise lugemise arutelu, kuna nagu rahvusvahelised uuringud näitavad, on just meesterahvad korruptsioonialtimad kui naised. Saali enamus siis kuulaku. Eelnõu arutati kahel koosolekul ehk 15. ja 22. veebruaril. 15. veebruaril oli arutelule kutsutud korruptsioonivastase erikomisjoni esimees Artur Talvik ning Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Tanel Kalmet. Esitati mitmeid muudatusettepanekuid. Esimese nendest on koostanud Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon. Nõunik selgitas, et varem ei ole kõnealusel paragrahvis, nimelt §-s 6, olnud avaliku sektori ja erasektori korruptsioon eristatud, ettepanek on see eristatus luua. Samuti täpsustas Justiitsministeeriumi esindaja, et Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon OECD avaldas paari aasta eest raporti, milles hindas Eesti võimet välisriigi ametiisikule altkäemaksu andmise juhtumit tuvastada ning menetleda. Raportis juhiti tähelepanu, et kõnealusel korruptsioonivastase seaduse sättest ei pruugi olla võimalik välja lugeda, et selles sisalduvad tagatised kehtivad korruptsioonijuhtumist teataja kohta ka juhul, kui ta tegutseb erasektoris. Seetõttu soovitas OECD seadust täpsustada ja selgemalt välja tuua, et kõnealusel säte kehtib ka erasektoris tegutsemise korral. Komisjonis tunti huvi, kas mõisted "erasektor" ja "avalik sektor" on juriidilised terminid ning neid võib juriidilises tekstis kasutada. Justiitsministeeriumi esindaja ütles, et nende mõistete definitsioone ei ole otseselt antud, küll aga on neid mõisteid kasutatud karistusseadustikus. Samuti märgiti komisjonis, et korruptsioonivastase seaduse ehk KVS-i mõte peaks olema reguleerida üksnes ametnike korruptsiooni, mitte erasektoris esinevat korruptsiooni. Justiitsministeeriumi esindaja vastas sellele, et KVS puudutab avaliku sektori korruptsiooni, samas ulatub seaduses ettenähtud juhtudel selle seaduse tegevusväli ka väljapoole avalike ülesannete täitmise ala. Selles veendumiseks võib vaadata nende isikute nimekirja, kes peavad esitama huvide

deklaratsiooni. Komisjon otsustas selle muudatusettepaneku esitada, selle poolt oli 5 rahvasaadikut ja vastu 1, erapooletuks jäi samuti 1.

Ka teise muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon. See näeb ette täiendada korruptsioonivastase seaduse § 11 uue lõikega. Nimelt, nagu nõunik selgitas, puudutab see ettepanek juhtu, kui otsuse või toimingut peavad tegema ametiisikud ühiselt ehk kui esineb olukord, kus vähemalt ühel ametiisikul on keelatud toimingut või otsust teha ja teda ei ole võimalik asendada. Ettepaneku kohaselt peab ametiisik sellisel juhul viivitamata teatama sellest asjaolust teistele sarnase ülesandega ametiisikutele ning ennast ühise otsuse või toimingut tegemisest taandama. Komisjoni liikmed palusid selle peale tuua praktilisi näiteid, millal võib nimetatud olukord tekkida. Nõunik tõi näite, et kui Riigikogu komisjon arutab üksikküsimust ja ühel komisjoni liikmel on selle küsimusega isiklik suhe, siis peaks ta sellest teada andma ning ennast otsuse tegemisest taandama. See ei kehti olukorras, kus arutatakse seaduseelnõu, kuna siis on tegemist üldaktiga. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas ka, et Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastane ühendus GRECO analüüsis juba 2012. aastal Eesti korruptsiooniennetuse meetmeid ja leidis, et nendes on lünk. Nimelt, KVS-i § 11 lõike 2 järgi peab huvide konflikti olukorras teatama sellest ülemusele. Kui isikul ei ole ülemust, siis oleks muudatuse kohaselt reegel selline, et isik teatab kaasotsustajale, et ta on huvide konflikti olukorras ja otsustamisel kaasa rääkida ei saa. Komisjoni liikmed küsisid, mis saab olukorras, kus näiteks Riigikogu komisjon arutab riigieelarve raames regionaalseid investeeringuid, mis on ette pandud muudatusettepanekuga. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et üldakti arutamisel kehtib erand, mis on sätestatud KVS-i § 11 lõike 3 punktis 1. Veelgi enam kehtib selles olukorras põhiseaduse § 62, mis sätestab Riigikogu liikme vaba mandaadi põhimõtte. Komisjonis avaldati arvamust, et ettepanekus toodud regulatsiooni ei oleks vaja üldse seaduses sätestada. Samas märkis nõunik, et see regulatsioon võib kohalduda olukorras, kus näiteks toimub kellegi ametisse nimetamine ja otsustajate hulgas on ühe kandidaadi perekonnaliige. Sarnane regulatsioon on kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-s 17, mis ei kehti samuti üldaktide, küll aga kõrvõimalike üksikaktide kohta. Komisjonis küsiti veel, et kui Riigikogu liikmete puhul kõnealune regulatsioon siiski kehtib, siis kui peaks tekkima vastuolu Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse ning selle regulatsiooni vahel, kas siis kõnealune regulatsioon on Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest üle. Justiitsministeeriumi esindaja vastas, et kindlasti ei ole kõnealune regulatsioon üle põhiseaduslikest seadustest, aga see annab kätte teatud suuna. Komisjonis leiti, et regulatsiooni peaks täpsustama nii, et oleks selge, kellele ja kuidas huvide konfliktis olev isik peaks teada andma, et ta ei saa hääletamisel osaleda. Justiitsministeeriumi esindaja vastas, et kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses on analoogsed regulatsioonid nähtud ette, et kui isik ennast hääletamisest taandab, siis see protokollitakse. Kõnealusesse sättesse ei ole protokollimise nõuet küll sisse kirjutatud, seal on aga täpselt öeldud, et isik peab teavitama teisi ühise toimingut või otsuse tegemise ülesandega isikuid. Vormistamise küsimus võiks jääda praktika lahendamisele. Samuti märgiti, et on küsitav, kas kõnealune regulatsioon peaks olema KVS-is või Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Nõunik arvas, et kui kõnealune regulatsioon on KVS-is, siis see kehtib teoreetiliselt kõikide samasuguses olukorras olevate organite kohta ühtemoodi. Tunti huvi, mis saab olukorras, kus isik ei ole näiteks tutvunud küsimusega, mida hääletatakse, või ta ei ole sellest aru saanud ning osaleb enese teadmata hääletusel, kus tal esineb huvide konflikt. Justiitsministeeriumi nõunik vastas, et kui otsustaja ei tea, mida ta otsustab, siis KVS-i kohaselt ei ole toimingupiirangu olukorda. Isik saab korruptiivselt käituda üksnes sellisel juhul, kui ta teab, mida teeb. Toimingupiirangu rikkumise süütegu nõuab otsest tahtlust ja sellisel puhul ei saa olla tegemist lihtsalt ettevaatamatusega. Justiitsministeeriumi esindaja märkis, et tal on ka parandusettepanek kõnealuse muudatusettepaneku arutelu jaoks komisjoni liikmetele jagatud teksti kohta. Üks komisjoni liige tegi ettepaneku, et komisjonile ettevalmistatud muudatusettepaneku selgituse kolm viimast lõiku võiksid välja jääda. Ta leidis, et ei ole hea, kui muudatusettepaneku selgituses või eelnõu seletuskirjas korduvad sõnad "Riigikogu" või "kohaliku omavalitsuse volikogu". Leiti, et selgituse kolmas lõik põhjendab ära, kust see muudatus tuleb ja miks sellega tegeldakse, ning selgituse neljas lõik toob paralleeli kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega. Sellest arutelust tulenevalt tegi komisjoni esimees ettepaneku teha kõnealuses muudatusettepanekus kaks täiendust või muudatust. Esiteks, asendada sõnad "ning sellise" sõnaga "või", teiseks jätta ettepaneku selgitusest välja viimane lõik. Kannan ette muudatusettepaneku uue teksti: "Kui toimingut või otsust ei saa teha ühise toimingut või otsuse tegemise pädevusega ametiisiku vahetu juht või ametiisiku ametisse nimetamise õigusega isik või organ või ametiisiku asendamine on võimatu, peab ametiisik käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolust viivitamata teavitama teisi ühise toimingut või otsuse tegemise

ülesandega isikuid. Ühise toimingu või otsuse tegemiseks vajalik kvoorum on selle võrra väiksem, kui seadus ei näe ette muud taandamise korda." Komisjon otsustas selle muudatusettepaneku esitada, poolt oli 7 komisjoni liiget, erapooletuks jäi 2, vastu ei olnud keegi.

Kolmanda muudatusettepaneku esitas Keskerakonna fraktsioon. See käsitleb korruptsioonivastase seaduse §-s 14 sätestatud deklarandi poolt saadud ja tehtud varalisi soodustusi ning nende deklareerimist huvide deklaratsioonis. Muudatusettepaneku esitaja esindaja selgitas, et eelnõu teksti kohaselt tuleb deklareerida saadud ja tehtud varalisi ja muid soodustusi, mille turuväärtus ületab 4000 eurot. Muudatusettepaneku kohaselt tuleb deklareerida saadud ja tehtud varalise soodustuse turuväärtus, mis on suurem kui 430 eurot, või kui ühest allikast saadud ja tehtud varaliste soodustuste kogusumma ületab 430 eurot või kui kõigi saadud ja tehtud soodustuste turuväärtus kokku ületab 4000 eurot. Saadud ja tehtud soodustuste avalikustamine muudab deklaratsiooni läbipaistvaks. Osa komisjoni liikmeid leidis, et 430-eurone soodustuse piirmäär on liiga madal, kuna siis peaks deklareerima ka näiteks ehitus- ja toidupoe boonuspunkte, kui nende väärtus ületab 430 eurot. Leiti, et ei ole arukas, kui kõik ametiisikud peaksid hakkama oma poeskäimisi deklareerima.

Muudatusettepaneku esitaja esindaja märkis, et seaduses peab olema väga täpselt ning selgelt lahti kirjutatud, milliseid saadud ja tehtud soodustusi deklarant peab huvide deklaratsioonis deklareerima. Komisjon otsustas aga jätta muudatusettepaneku arvestamata. Toetamise poolt oli 3 komisjoni liiget, vastu oli 5, erapooletuks jäi 1.

Neljas muudatusettepanek käsitleb nagu eelminegi deklarandi saadud ja tehtud varalisi soodustusi ning nende deklareerimist § 14 lõike 2 kohaselt. Esiteks muudetakse deklareerimisele kuuluva soodustuse piirmäära, milleks on kõrgemate riigiteenijate ametipalga koefitsient 3,0. Teiseks täpsustatakse, et deklareerida ei tule soodustusi, mis on saadud deklarandi töökohalt. Kolmandaks loobutakse tehtud soodustuse deklareerimise nõudest. Selle muudatusettepaneku arutelu võttis komisjonis kõige pikemalt aega. Komisjonis tunti huvi, kas termin "turuväärtus" on kasutusel ka mõnes muus avalikku õigust reguleerivas seaduses ja samuti juba varem korruptsioonivastases seaduses.

Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et termin "turuväärtus" on kehtivas õiguses kasutusel, muu hulgas kasutatakse seda karistusseadustikus. Komisjonis avaldati siiski arvamust, et termin "turuväärtus" peaks kuuluma eraõiguse valdkonda ning olema eraõigust reguleerivates seadustes, mitte avalikku õigust käsitlevates seadustes. Leiti, et termini "turuväärtus" asemel võiks kasutada mõnda muud terminit, näiteks "koguväärtus", "suurus", "väärtus kokku" vms. Justiitsministeeriumi esindaja selgitas, et turuväärtuse mõiste on kõnealuse ettepaneku kontekstis praktilise tähendusega, sest ametiisik saab kingitusena saadud asjade turuväärtust arvesse võttes otsustada, kas ta peab saadud kingituse deklareerima või mitte. Ta leidis, et kui termin "turuväärtus" kõnealuses sättes asendada, siis tuleks see asendada ka mujal KVS-is. Samuti võib deklarantidel tekkida küsimus, millisest väärtusest peaksid nad soodustuse saamisel lähtuma. Komisjoni liikmed küsisid, kas näiteks liisitud auto puhul tuleks arvesse saadud soodustus konkreetsetel ostuhetkel või võib selle jagada kogu liisimisperioodile ära. Jõuti arusaamale, et mõlemad tõlgendused on võimalikud. Kui ametiisik deklareerib kogu liisingu abil ostetud auto puhul saadud soodustuse korraga, siis järgmistel aastatel ei ole vaja seda enam deklareerida. Kui soodustus aga ära jagada kogu liisimisperioodi peale, siis võib soodustuse väärtus aasta kohta olla nii väike, et see ei ületa seaduses sätestatud piirmäära. Justiitsministeeriumi esindaja ütles, et tema arvates ei peaks saadud soodustuse piirmäära puhul seaduses arvestama kõikide soodustuste kogusummat, sest see tähendaks, et isik peaks kõik aasta jooksul saadud soodustused üles kirjutama. Osa komisjoni liikmeid nõustus, et tuleks kokku arvestada siiski ühest allikast saadud soodustusi ning samas võiks kehtestatud piirmäära puhul olla kõrgemate riigiteenijate ametipalga koefitsient väiksem, näiteks 1,0, mis on 5200 eurot. Koefitsiendi 3,0 korral oleks piirmäär 15 600 eurot. Samas leidis osa komisjoni liikmeid, et päris õige ei ole ka see, kui ametiisik saab näiteks kolmest eri allikast 5000 euro väärtuses soodustusi, aga ta neid deklareerima ei pea. Justiitsministeeriumi esindaja arvas, et mis puudutab näiteks teatud poodides boonuspunktide kogumist, millest avalikkusel ei ole ülevaadet ja mille eest isik saab näiteks raha või mõne muu hüve, siis ei ole ilmne, kas isik saab soodustust igapähe või saab ta seda teatud ametiseisundi tõttu. Seega ei saa kõiki üldjuhul süütuid soodustusi päriselt välistada. Komisjonis pakuti, et võiks sätestada ainult turutingimustele mittevastavate soodustuste deklareerimise, samuti leiti, et koefitsient 3,0 on ikkagi liiga kõrge.

Sellest kohast jätkus põhiseaduskomisjoni arutelu 22. veebruaril. Nüüd oli külalisena kohal ainult Tanel Kalmet ja jätkati sedasama soodustuste deklareerimise arutelu. Muudatusettepaneku tekst, mis oli komisjonil ette valmistatud, nägi ette, et soodustuste piirmääraks saaks ikkagi eelnenud aastal kehtinud

kõrgemate riigiteenijate ametipalga koefitsient 1,0. Justiitsministeeriumi esindaja leidis, et turutingimustele mittevastavust võib deklarandil olla keeruline kindlaks teha, kuna alati ei ole ka deklarandile endale teada, et ta sai mingi soodustuse teatud ametikoha tõttu. Praktilisest aspektist võib turutingimustele mittevastavuse tõlgendamine tekitada mitmeid küsimusi. Komisjonis leiti, et deklarandil võib olla raske määrata kindlaks kingituseks saadud asja väärtust, sest ta ei pruugi seda teada. Näiteks, kui isik saab kingituseks maali, siis ei pruugi ta teada, et tegemist on kallihinnalise maaliga. Justiitsministeeriumi esindaja märkis, et kui isik ei tea talle kingitud asja väärtust, siis ei saa asja väärtus mõjutada ka isiku otsustusi tema ametitegevuses. Komisjoni liikmed leidsid, et väga keeruline on leida kõnealuse muudatuse puhul ideaalset varianti, kuid mõistlikum ja arusaadavam on Justiitsministeeriumi esindaja pakutud variant, mis näeb ette, et deklarandil tuleb deklareerida soodustus, mis võib mõjutada tema ametikohustuste täitmist. Komisjonis tehti lisaks ettepanek asendada kõnealuses lõikes sõna "turuväärtus" sõnaga "väärtus", kuna see muudab eelnõu teksti lihtsamaks ja selgemaks. Muudatusettepaneku nr 4 uus tekst on järgmine: "Deklaratsioon peab sisaldama andmeid deklaratsiooni esitamisele eelnenud kalendriaasta jooksul deklarandi saadud deklarandi ametikohustuste täitmist mõjutada võiva varalise ja muu soodustuse kohta, mille väärtus ületab eelnenud aastal kehtinud kõrgemate riigiteenijate ametipalka koefitsiendiga 1,0." Komisjon otsustas esitada sellise muudatusettepaneku. Selle poolt oli 5 komisjoni liiget, vastuolijaid ei olnud ja erapooletuks jäi 4 komisjoni liiget.

Viies muudatusettepanek, mille esitas komisjon, käsitleb seda, et tulevikus muudetakse avalikuks nii tuludeklaratsioonis deklareeritav tulu kui ka väljamakstud dividenditulu. Kehtiva seaduse järgi on need andmed mõeldud ainult asutusesiseseks kasutamiseks, tulevikus on need avalikud. Selle poolt oli 6 komisjoni liiget, vastuolijaid ei olnud ja erapooletuks jäi 2 komisjoni liiget.

Viimane, kuues muudatusettepanek käsitles seaduse jõustumise kuupäeva, milleks saab 2016. aasta 1. mai. Selle poolt oli 7 komisjoni liiget, vastuolijaid ei olnud ja erapooletuks jäi 2 komisjoni liiget.

Menetluslikud otsused. Otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 8. märtsiks, ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada (see oli konsensuslik otsus, nii nagu ka tänaseks päevakorda saatmise otsus). Kui teine lugemine lõpetatakse, on meil ettepanek saata eelnõu kolmandale lugemisele 10. märtsiks, mis oli ka konsensuslik otsus, ja kui täna teine lugemine lõpetatakse, siis teeme ettepaneku panna eelnõu ülehõmme toimuval kolmandal lugemisel lõpphääletusele. Aitäh!

10:26 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile on küsimusi. Valdo Randpere, palun!

10:26 Valdo Randpere

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Mina mäletan, et kui see eelnõu oli esimesel lugemisel siin saalis, siis oli meil päris pikk ja sisukas debatt, võib-olla üldse läbi aegade üks sisukamaid debatte mõne eelnõu üle. Ma tahangi kuulda, kas see viis ka millenigi välja. Siin saalis kõlas tohutu palju, ma ei ütle küll, et tuhandeid, aga väga palju huvitavaid mõtteid ja ettepanekuid selle pika debati jooksul, mis kestis vähemalt neli tundi. Kas mõni nendest ettepanekutest ja mõtetest jõudis komisjoni kaudu või komisjoni tehtud muudatusettepanekute kaudu ka sellesse eelnõusse?

10:27 Andres Anvelt

Aitäh! Esimesel lugemisel rääkisime me väga palju just selleksa soodustuste deklareerimise teemal. Me keskendusime korruptsiooni üldohtlikkusele meie ühiskonnas ja maailmas laiemalt, kuid rääkisime väga palju ka soodustuste piirmäärast. Ma arvan, et seetõttu jätkuski see debatt teise lugemise ettevalmistamise ajal komisjonis, kuna ka seal oli üheks põhiliseks teemaks seesama piirmäär, mis esialgu oli 4000 eurot, siis oli pakutud kolmekordne koefitsient kõrgemate riigiametnike palga suhtes ja lõpuks leiti kesktee – koefitsient 1,0. Ma arvan, et debatt siin saalis ajendas kindlasti seda debatti põhiseaduskomisjonis üksikasjalikult jätkama.

10:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

10:28 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ma võtan kolleeg Valdol sõnasabast kinni. Tõesti, need tuhanded küsimused ja see ajaviitmine siin esimesel lugemisel, mis kestis neli tundi, avaldasid muljet. Aga kas te olete analüüsinud, kui palju nende sadade küsimuste ja selle nelja tunni jooksul sealt villa tuli? Kas see neli tundi, mis te pidite siin puldis seisma, andis ka selle tulemuse, mille pärast te seal seisite?

10:29 Andres Anvelt

Aitäh! Kõigepealt ei ole ma nõus kolleegi arvamusega, et Riigikogus töötegmine on ajaviitmine. Me nägime siin tegelikult päris palju vaeva. Minu kohustus oli teie küsimustele vastata ja need olid huvitavad küsimused. See teema, nimelt igasugune korruptsioonivastane tegevus, on meie riigis oluline. Ma rõhutan veel kord, nagu ma ka kolleeg Valdo Randperele ütlesin, et tuletagem meelde, me rääkisime esimesel lugemisel siin just sellisel teemal nagu soodustuste piirmäär. Niisama tuline vaidlus, hea kolleeg Peeter, nagu sa mäletad, jätkus meil ka põhiseaduskomisjonis. Konsensusele ei jõudnud me väga lihtsalt. Seesama piirmäära otsimine jõudis tegelikult Keskerakonna muudatusettepaneku ja komisjoni tehtud muudatuste kaudu ikkagi selleni, tuletan seda uuesti meelde, et debati lõpul polnud otseselt vastu enam keegi, erapooletuid küll oli, aga poolt oli 5 komisjoni liiget. Esiolgu see arutelu nii positiivne ei olnud.

10:30 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin, palun! 5 + 3 minutit.

10:30 Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud kolleegid! Härra juhataja! Ettekandjale oli ainult kaks küsimust, aga see teema tundub kuiv ja ebahuvitav vaid esimesel pilgul. Vaatame aastaraamatuid, mis käsitlevad kuritegevust Eestis. Mida me näeme? Aastaraamat "Kuritegevus Eestis 2009". Vaatame sealt valgekraede kuritegevust, mille alla läheb ka korruptsioon. Kui me võtame sealt välja riigiasutused, nagu politsei, kapo, vanglad jt, siis tuleb välja, et 2009. aastal pandi 55% korruptsioonikuritegudest toime riigiasutustes. Muuseas, meil on traditsiooniks laimata kohalikke omavalitsusi, isegi presidendi tasemel, et korruptsioon pesitseb just seal. 2009. aastal pandi 16% sellistest kuritegudest toime kohalikes omavalitsustes. Aastaraamat "Kuritegevus Eestis 2010": riigiasutustes pandi toime 53% korruptsioonikuritegudest, kohalikes omavalitsustes 16%. Jälle oli kohalikes omavalitsustes selliseid kuritegusid kolm korda, isegi enam kui kolm korda vähem. "Kuritegevus Eestis 2011": riigiasutustes protsent kasvas, see oli 57%, natikese kasvas see ka kohalikes omavalitsustes, jõudes 18%-ni.

Aga siis algas midagi huvitavat. Korruptsioonivastasest võitlusest räägitakse väga palju, aga aastatel 2009, 2010 ja 2011 oli võimalik vähemalt aastaraamatust seda vaadata ja saada mingi ülevaade asutuste kaupa. Aga kui teed lahti 2012. aasta aastaraamatu, siis seal on eraldi märgitud kohaliku omavalitsused 25 juhtumiga ehk umbes 12%, aga edasi on juba segadus. Kuriteod on grupeeritud niiviisi, et saab täpselt välja lugeda, et riigiasutustes oli neid 85, s.o minimaalselt 45%, aga ülejäänud on kuidagi niiviisi kirja pandud, et sa ei saagi aru, on see riigiasutus või erasektor või kus see kõik toimus. Veelgi naljakamaks läheb asi 2013. ja 2014. aasta aastaraamatuga (2014. aasta aastaraamat on viimane, mis seal leheküljel olemas on). Kui neid raamatuid uskuda, siis juhtus kohalikes omavalitsustes neil aastail midagi fantastilist. Nimelt kukkus 2013. aasta näitaja alla 7%. Ma tuletan teile meelde, et varasematel aastatel oli see 16%, 16%, 18% ja 12%, aga sel aastal alla 7% ja 2014. aastal, uskuge või mitte, alla 1,5%. Teete aastaraamatu lahti ja näete, et kuritegude arv on 355, kohalikud omavalitsused ja hallatavad asutused – viis kuritegu, vähem kui 1,5%. Aga mis toimub riigiasutustes, seda ma teile öelda ei saa, sest jaotus on selline, et sealt on absoluutselt võimatu mingit informatsiooni kätte saada. Nüüd on küsimus selles, et kui me püstitame eesmärgi jätkata korruptsioonivastast võitlust, siis peaks ehk õppima kogemustest, mis on aastate jooksul saadud. Aga kuidas sa neist õpid, kui sul isegi statistikat ei ole? Kui sulle teatatakse, et viie aasta jooksul kukkus korruptsioonikuritegude osakaal kohalikes omavalitsustes 16%-lt alla 1,5% ehk enam kui kümme korda, siis tehke mõned järeldused ja selgitage meile, mis on selle põhjus. Siis me läheme selle põhjusega riigiasutustesse ja tekitame seal analoogse olukorra, nii et see näitaja drastiliselt kukuks ja väheneks alla 1,5%. Kuna seda tehtud ei ole, siis mul on kahju neist inimestest, kes on ennast vaevanud ja koostanud neid aastaraamatuid kuritegevuse kohta Eestis, sest paistab, et see on lihtsalt mõttetud.

Korruptsioonivastane seadus peaks sisaldama väga konkreetseid asju. See peaks sisaldama meie elukogemust ning arutelu peaks igal juhul käima nende inimeste juuresolekul või nende abiga, kes selle

töoga konkreetset tegelevad. Kui sellega tegeleb põhiseaduskomisjon ja seal mõeldakse välja selle seaduse järgmine muudatus, siis räägi seal oma elukogemusest nii palju, kui tahad. Aga elukogemus on järgmine. Ma olen seda lugu juba jutustanud ja järgmistel aastatel kordan veel mitmel korral. Oli selline juhtum, kui juurdlus kestis neli aastat, inimesed istusid kuni 180 päeva kongis. Tekitati selline olukord, kus inimene oli nädala vangis, aga tema perekond ei teadnud, kus ta on. Kui see kõik lõppes pärast teatud aja möödumist Riigikohtus, siis selgus, et mingit süüd ei olnud ning kõik need otsused, mis olid vastu võetud, olid kehtetud ja raha tuli tagasi maksta. Minu tagasihoidlikud arvutused näitasid, et need neli aastat läksid konkreetset Eesti riigieelarvele maksma 700 000 – 800 000 eurot. Selle eest ei vastuta mitte keegi, ei prokurör ega kohtunikud. Mitte keegi selle eest ei vastuta. Aga selle inimese süüks, kes neli aastat niiviisi uurimise all oli ja pidi kohtus vastust andma, oli see, et firma, kes tegi lepingu alusel tema korteris remonti, ostis ehitusmaterjale ja sai kliendikaardiga ostes hinnaalandust, mis minu mälu järgi oli 549 eurot. Vaat see oli see konkreetne juhtum, mille eest see inimene kaotas töö, reputatsiooni ja tohutul hulgal raha. Inimeselt võeti niisama hästi kui elu ära.

Kui me pakume, et see vastutus peaks algama enam-vähem samast summast, kui me teeme seadust ja tahame kõik võrdsed olla, siis meile öeldakse, et see summa on liiga väike. Mul ei jää aega selgitada, milles seisneb Keskerakonna fraktsiooni muudatusettepanek, aga me palume seda toetada, sest niiviisi edasi minna ei saa. Kui see toetust ei leia, siis Keskerakonna fraktsioon ei hakka muidugi hääletama selle seaduseelnõu vastu, sest kuidas sa pärast selgitad, miks sa korrupsioonivastase seaduse vastu hääletasid. See on meie meedia taset arvestades igal juhul võimatu. Aga me ei võta ka osa selle seaduseelnõu hääletamisest, sest see on lihtsalt naeruväärsus, mitte korrupsioonivastane võitlus.

10:39 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kuus muudatusettepanekut ja me vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek, mille on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada. Teine muudatusettepanek on samuti põhiseaduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada. Kolmas muudatusettepanek, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Mailis Reps, palun!

10:39 Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

10:39 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Me läheme selle muudatusettepaneku hääletamise juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 27 Riigikogu liiget, vastu oli 46 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Neljas muudatusettepanek, mille on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada. Viies muudatusettepanek on põhiseaduskomisjonilt, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada. Kuues muudatusettepanek, mille on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on täielikult arvestada.

Head kolleegid, me oleme läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 143 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

2. 10:42 Looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (155 SE) teine lugemine

10:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase teise päevakorrapunkti menetlemise juurde. Algab Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseaduse muutmise seaduse eelnõu 155 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

10:43 Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Teie ees on looduskaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu 155. Mis on siis toimunud esimese ja teise lugemise vahel? Meenutuseks ütlen, et eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 7. detsembril 2015, esimene lugemine lõpetati 13. jaanuaril 2016 ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 12. veebruar 2016 kell 16. Tähtajaks esitas eelnõu kohta muudatusettepaneku Riigikogu liige Külliki Kübarsepp ning keskkonnakomisjon vormistas eelnõu kohta 11 muudatusettepanekut. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahel käsitleti eelnõu komisjoni istungitel kahel korral: 8. ja 22. veebruaril. Esimesel istungil tutvustasid Keskkonnaministeeriumi esindajad ministeeriumi ettepanekuid eelnõu muutmiseks. Teisel istungil tutvustas Vabaerakonna fraktsiooni liige Külliki Kübarsepp oma muudatusettepanekut eelnõu kohta. Istungil osalesid ka Keskkonnaministeeriumi esindajad, kes jagasid oma ettepanekute kohta selgitusi. Lisaks toimus 16. veebruaril keskkonnakomisjoni istungil arutelu loodusobjektide kaitse alla võtmise protsessi ja kaitse planeerimise üle. Arutelul osalesid Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnaameti ning Surju, Saarde, Otepää ja Tudulinna valla esindajad, samuti osales arutelul Nõval asuva kinnistu omanik koos esindajatega.

Vaatame nüüd üle muudatusettepanekud. Muudatusettepanek nr 1. Lühidalt öeldes võimaldab see muudatusettepanek saata kaitse alla võtmise menetluse algatamise teate loodusobjektide asukoha kohalikule omavalitsusele ja kinnisasja omanikule peale tähtkirja ka elektrooniliselt, kui menetluse läbiviijale on e-posti aadress teada. Muudatusettepanek nr 2 näeb ette muuta § 18 lõike 1 sõnastust, täiendades seda selliselt, et tekiks võimalus taotleda loodushoiutoetust ka liigi ja elupaiga tegevuskavaga määratud poollooduslike koosluste säilimiseks vajalike tööde tegemiseks. Muudatusettepanek nr 3 näeb ette muuta looduskaitse seaduse § 18 lõiget 3. Uue sõnastuse kohaselt saab keskkonnaminister õiguse määrusega kehtestada kinnisasja valdajale makstud loodushoiutoetuse tagasinõudmise korra. Muudatusettepanek nr 4 võimaldab saata kaitsekohustuse teatise peale tähtkirja ka elektrooniliselt, kui teatise saatjale on e-posti aadress teada. Muudatusettepanek nr 5. Looduskaitse seaduse kehtiva redaktsiooni kohaselt kehtestab elupaiga tegevuskava valdkonna eest vastutav minister, aga selle muudatusettepanekuga antakse valdkonna eest vastutavale ministrile õigus määrata elupaiga tegevuskava kinnitaja, kelleks võib olla näiteks Keskkonnaamet või mõni muu ministri määratud institutsioon. Muudatusettepanek nr 6 näeb ette täiendada eelnõu uue sättega, millega muudetakse looduskaitse seaduse § 30 lõike 4 punkti 6 sõnastust selliselt, et riigikaitse tarbeks saab looduskaitseala sihtkaitsevööndis (kus üldreeglina on ehitamine keelatud) looduskaitseala kaitse-eeskirjaga lubada näiteks uue tee, tehnovõrgu rajatise või tootmisotstarbeta ehitise püstitamist, rekonstrueerimist ja laiendamist. Ettepanek nr 7 sätestab, et rannal ja kaldal ei kehti ehituskeeld maakaabelliini paigaldamise ning olemasoleva elamu juurde tehnovõrgu ja -rajatise rajamise kohta. Muudatus võimaldab rajada ehituskeeluvööndisse maakaabelliini ja olemasoleva elamu juurde näiteks maaküttesüsteemi, kaevu, elektriliini või mõne muu elamu jaoks vajaliku tehnorajatise ilma planeeringuta. Ettepanek nr 8. Looduskaitse seaduse kehtiva redaktsiooni kohaselt kehtestab liigi kaitse ja ohjamise tegevuskava valdkonna eest vastutav minister. Selle muudatusettepanekuga antakse valdkonna eest vastutavale ministrile õigus määrata liigi kaitse ja ohjamise tegevuskava kinnitaja, milleks võib olla nii Keskkonnaamet kui ka mõni muu ministri määratud institutsioon. Ettepanek nr 10 näeb ette täiendada eelnõu uue sättega, millega muudetakse looduskaitse seaduse § 55 lõiget 7 ja lisatakse seadusesse kaalutusnorm, mis leevendab isendikaitse reegleid II kaitsekategooria liikide mitteesinduslikes ja ebatüüpilistes populatsioonides. 11. ettepanek on Riigikogu liikme Külliki Kübarsepa esitatud. Ettepanek näeb ette muuta eelnõu punkti 10, millega muudetakse looduskaitse seaduse § 91 lõiget 1 ja eemaldatakse sealt kuupäev, milleks oli 1. mai 2016, millal kaotavad kehtivuse enne seaduse jõustumist moodustatud kaitsealade ja looduse üksikobjektide kaitse-eeskirjad, kui neid ei ole kehtiva seaduse alusel uuendatud või kaitset kehtetuks tunnistatud. Keskkonnakomisjon arvestas muudatusettepanekut sisuliselt ja muutis oma järgmises ettepanekus kuupäeva. Kolleeg Külliki Kübarsepa ettepanek oli näha tähtajaks ette aasta 2019, keskkonnakomisjon tegi ettepaneku muuta see aastaks 2023, kuupäev on ikka 1. mai. Lisaks tegi keskkonnakomisjon oma istungil menetluslikud otsused. Otsustati saata eelnõu päevakorda naistepäevaks, 8. märtsiks 2016 ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Kui eelnõu teine lugemine lõpetatakse, teeme ettepaneku saata eelnõu kolmandale lugemisele. Aitäh! Olen avatud teie küsimustele.

Aitäh! Teile on tõesti küsimusi. Külliki Kübarsepp, palun!

10:49 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Kuna ma sain ainult episoodiliselt komisjoni töös osaleda, siis küsin, kas teil tekkis sama küsimus mis minul. See seadus võeti vastu 2004. aastal ja 2007. aastast kehtestati tähtajaline kohustus kaitse-eeskirjadega tegelda. See tähendab, et 9 + 3 aastat on olnud võimalik selle asjaga tegelda. Miks ei ole jõutud kaitse-eeskirju uuendada või nende kehtivus üle vaadata?

10:50 Rainer Vakra

Aitäh! Väga õigustatud ja sisuline küsimus. Seda punkti arutas komisjon kõikidel oma istungitel. Ka minister pidi mitu korda vastama küsimusele, miks omal ajal üldse määrati tähtajaks 2016. aasta 1. mai. Kui me vaatame veel varasemat versiooni – teie rääkisite aastast 2007 –, siis seal ei olnud seda lõppkuupäeva kirjas. Toona, 2007. aastal, arvati, et kui me määrame konkreetse tähtaja, siis tähtaeg kiirendab seda protsessi ja selleks ajaks saavad tööd kindlasti tehtud. Aga nüüd on tõepoolest selline olukord, et töid ei ole lõpetatud ja koostöös ministeeriumiga on jõutud järeldusele, et realistlik aeg, ma rõhutan, realistlik aeg, millal oleks võimalik kõik seadusest tulenevalt moodustatud kaitsealade ja looduse üksikobjektide kaitse-eeskirjad vastu võtta, on 2023. aasta 1. mai. Me usume ja loodame, et nii see ka läheb.

10:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

10:51 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Küsimus tuleb samast ooperist. Omal ajal nähti ette 12 aastat nende kaitse-eeskirjade vastuvõtmiseks. Kolleeg Kübarsepp tegi ettepaneku pikendada seda aega kolme aasta võrra, aga komisjon pani nagu naksti veel neli aastat otsa. Mis põhjendusega? Kui Riigikogu seda aastal 2023 arutama hakkab, oleks hea vaadata, mis kalkulatsioonid need sellised olid. Avage palun seda lähemalt! Õige peremees peaks oskama oma tööd planeerida. Milliste kalkulatsioonide alusel panite te tähtajaks 2023. aasta 1. mai, aga mitte näiteks aasta 2022, 2020 või 2024?

10:52 Rainer Vakra

Aitäh! Vastan nii, nagu on öelnud komisjonis minister Pomerants, tsiteerin teda. Nagu ma ka varem ütlesin, oli see küsimus tõesti korduvalt päevakorral ja selle kohta küsiti ministrilt mitte üks, kaks ega kolm korda, vaid rohkem kordi. Ministeeriumi esindajad Eda Pärtel ja Marko Pomerants selgitasid peaaegu kahe lehe pikkuse sõnavõtuga seda, miks on nende arvates siin põhjendatud just aasta 2023. Kui me vaatame ajagraafikut, siis see on realistlik. Keskkonnakomisjon, kasutades teie sõnu, ei pannud sinna lihtsalt nelja aastat juurde, vaid me lähtusime sellest, mida arvavad spetsialistid, kes selle valdkonnaga on iga päev tegelnud ja teevad seda ka edaspidi.

10:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mark Soosaar, palun!

10:53 Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Hea kolleeg Rainer Vakra! Kas sulle ei tundu, et me oleme nende kaitse-eeskirjadega hoopis valel teel ja me ei pääsegi sellest oravarattast välja? Need kaitse-eeskirjad kümne aastaga ikkagi lootusetult aeguvad ning me peame lõpmatuseni tegema uusi ja uusi. Probleem on pigem ju selles, et näiteks Pärnu maakonna rannarahvas on ikka väga häälestatud looduskaitse vastu, sest see tähendab nende arvates ainult piiranguid ja kitsendusi. Kas me ei peaks parandama motivatsiooni, miks elada looduskaitsealal, ja hoopis suurendama neid tasusid looduskaitsealade hooldamise eest, mida pidevalt on vähendatud?

10:54 Rainer Vakra

Aitäh! Ka keskkonnakomisjon on korduvalt arutanud, kuidas oleks võimalik kaitse-eeskirju kiiresti ja sisuliselt ajakohastada. See on päevakorral. Kui me räägime sellest, kuhu Eesti keskkonnakaitsepoliitika

tervikuna on jõudnud, siis mööda Eestit ringi liikudes on tõepoolest näha, et pahameelt on ja keskkonnateadlikkust on vähe. Tuleb selgelt panustada keskkonnaharidusse, sest inimestele tundub, et keskkonnakaitse on mõeldud nende kiusamiseks. Neile tundub pahatihti, et inimene kui liik on täiesti unustatud. Keskkonnakomisjon ja ka Keskkonnaministeerium on sellest teadlikud. Sellest oli meil juttu kohtumisel Surju, Saarde, Otepää ja Tudulinna esindajatega, kes kõik viitasid sellelesamale, mille kohta teie küsisite. Meil on koostöös ministeeriumiga väljatöötamisel reaalne pakett, kuidas ikkagi konkreetselt looduskaitse seadust ja looduskaitset tulevikus muuta selliseks, et kõik inimesed Eestis saaksid aru, et see kõik toimub ühise eesmärgi nimel, mitte ühe indiviidi kiusamiseks. Loomulikult tähendab see ka seda, et kaitsemehhanismid ei ole eraomanike erahuvid, vaid neid tuleb riiklikult kompenseerida, olgu kas omavalitsusele laekuva maamaksu kaudu või kinnistupõhise toetuse abil eraomanikule. Ilma selleta ei ole võimalik mõistlikku looduskaitset Eestis edasi arendada.

10:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

10:55 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Minu küsimus puudutab muudatusettepanekuid nr 5 ja 8, mis käsitlevad elupaiga tegevuskava kinnitamist ning liigi kaitse ja ohjamise tegevuskava kinnitamist. Ma saan aru nõnda, et praegu on see valdkonda juhtiva ministri pädevuses, edaspidi tekib delegeerimine. Muudatusettepanekute seletuses on viidatud Keskkonnaametile. Kuid mis võib olla muu ministri määratud institutsioon, seda siin ei täpsustata. Mis see on?

10:56 Rainer Vakra

Aitäh! Kõigepealt tänan ja võtan seda kui komplimenti, et austatud küsija nimetas mind ministriks. Teen tööd selle nimel, et tulevikus see nii oleks. Mis puudutab muudatusettepanekuid nr 5 ja 8, siis kui vaadata väljavõtet protokollist, näeme, et näitena on tõepoolest kasutatud Keskkonnaametit. Praegune keskkonnaminister ja Keskkonnaministeerium on veendunud, et teatud funktsioone on vaja delegeerida allapoole, et ei oleks vaidlusi kahe maja vahel. See ei puuduta mitte ainult täna siin menetletavat seaduseelnõu, vaid ka mitmes muus seaduses on ette nähtud, et ametisolev minister koos oma ministeeriumi ametnikega näeb ette, et otsused tehtaks ühe maja sees. Nende punktide puhul, mis puudutavad looduskaitse seaduse § 25 ja sätestavad elupaiga tegevuskava, on nad veendunud, et seda võiks teha Keskkonnaamet. Mis puudutab muud määratud institutsiooni, siis põhjendus oli see, et Keskkonnaamet võib muutuda ka mingiks muuks asutuseks, näiteks võib see liituda mõne teise institutsiooniga ja selle nimi võib muutuda, ning seetõttu ei ole mõistlik ega paslik kirjutada seadusesse nii, et seda ülesannet ei ole võimalik sellele uuele asutusele delegeerida. Küsimus on igati õigustatud ja põhjendatud.

10:58 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun!

10:58 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minu küsimus läheb samasse auku, nimelt küsin ma 5. ja 8. muudatusettepaneku kohta. Kas te ei analüüsinud või kaalunud seda, et mõistlik oleks enne kaitseeeskirjad uuendada ja see protsess läbi teha ning alles siis vaadata, kas ja kuidas delegeerida ministri ülesandeid allapoole? Minu meelest on lahkkelide põhjus see, et Keskkonnaamet ei ole suutnud kohalikele inimestele tõestada kaalutusõigust. Nad küll kaasavad, aga nad ei arvesta kohaliku kogukonnaga. Need suhted on niivõrd närvilised, et Keskkonnaametile võimu juurdeandmine, ma arvan, tekitab veel suuremat pahameelt ja rohkem emotsioone. See ei ole mõistlik. Kas te ka seda kaalusite?

10:58 Rainer Vakra

Aitäh! Eraldi komisjon seda sellisel kujul, nagu teie küsisite, ei arutanud. Küll aga juhin ma ikkagi tähelepanu, et selle muudatusega antakse Keskkonnaametile õigus kinnitada liigi kaitse ja ohjamise tegevuskava. See ei tähenda, et terve kaitsekorralduseeskiri kehtestataks edaspidi Keskkonnaameti

juhataja allkirjaga. Aga sellisel kujul, nagu teie küsisite, keskkonnakomisjon seda küsimust tõepoolest ei vaagitud.

10:59 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jüri Adams, palun!

10:59 Jüri Adams

Härra ettekandja! Ma olen nii aru saanud, et uuendamist vajavaid eeskirju on suurusjärgus 200. Kui 2007. aastal leiti, et üheksast aastast selleks piisab, siis nüüd on tulnud välja, et nende üheksa aasta jooksul ei ole selles valdkonnas lillegi liigutatud. Ma saan aru, et ka praegu ametisoleva minister Pomerantsi ajal – Pomerants on kahtlemata minister, kes sobib igale kohale Eesti Vabariigis ühevõrra – ei ole midagi tehtud. Aga kes on need eelmised ministrid, kelle kohta me peaksime tõdema, et nad oma ametiülesandeid selles küsimuses ei täitnud? Ma ei kujuta ette, et piirivalvur võiks ütelda, et ta lähemad kaheksa aastat tööle ei lähe, sest tal on midagi tähtsat teha.

11:00 Rainer Vakra

Aitäh! Enne kui me jõuame nende ministrite nimekirja juurde, tsiteerin ma head komisjoni aseesimeest Rein Ratast, kes võttis minu meelest selle diskussiooni, mis selle aastaarvu ümber ka komisjonis tõepoolest oli pikk ja sisuline, hästi lühidalt kokku. Ta ütles, et kaitse-eeskirja kehtestamist silmas pidades, olgu tegemist kas siis kriitilise piirkonnaga, kaitsealaga, tuleb tõdeda, et kui kaitse-eeskiri tuleb kehtestada 1. maiks 2023, siis keegi ei keela, et see oleks kehtestatud 1. maiks 2017 või 10. septembriks 2016. Ehk see tähtaeg, 1. mai 2023, ei tähenda, et neid kaitse-eeskirju ei võiks varem kehtestada. Vastates teie küsimusele keskkonnaministrite nimede kohta, soovitan ma teil küll võtta lahti Keskkonnaministeeriumi koduleht. Seal näete te kindlasti neid nimesid koos ministrite CV-de ja piltidega.

11:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

11:01 Peeter Ernits

Lugupeetud juhataja! Hea president! Ma kõigepealt stenogrammi huvides palun, et te saadaksite mulle need kalkulasioonid, miks on vaja nagu naksti veel seitse aastat sellele tähtajale juurde panna. Aga minu küsimus puudutab ettepanekut nr 6. Seal on öeldud, et riigikaitse huvides võib sihtkaitsevööndis möllata küll. Siin on üks väga huvitav lause. Nimelt selgub, et on olemas elupaigad, mis vajavadki mõõdukat häiringut. Millised elupaigad sihtkaitsevööndis vajavad mõõdukat häiringut? Kes seal siis elutsevad?

11:02 Rainer Vakra

Aitäh! Kõigepealt, mis puudutab tähtaja muutmist, siis ma kordan veel, et peaaegu 200 kaitse-eeskirja on kehtestamata ja neid ei jõuta mitte mingil juhul 1. maiks 2016 vastu võtta. Keskkonnakomisjoni laual oli tõepoolest kaks versiooni. Esiteks võib jätta üleüldse seadusest välja mis tahes tähtaja. Me eeldame ju kõik seda, et nii ministrid, kelle kohta personaalselt siin küsimus oli, kui ka ministeerium töötavad täpselt nii hästi, kui nad suudavad ehk keegi ei jäta midagi meelega tegemata. Nii et variant A oli see, et tähtaeg jääb üldse ära. Versioon B oli see, et me paneme sellise tähtaja, mida me siin saalis ei pea muutma hakkama. Seetõttu ongi see tähtaeg 1. mai 2023.

Aga mis puudutab muudatusettepanekut nr 6, siis konkreetsete liikide kohta vastan ma hiljem kirjalikult. Ma arvan, et siinkohal on teie teadmised selgelt suuremad kui minu omad.

11:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jüri Adams, palun!

11:03 Jüri Adams

Härra Vakra! See on piinlik, et te ei öelnud neid nimesid. Teie olite nendel aastatel siin poliitikatööd tegemas, mina ei olnud. Muidugi saan ma igalt poolt ise seda vaadata, aga see on oluline Riigikogu stenogrammi, ajakirjanike ja kõigi teiste jaoks. Ma arvan, et te tegite praegu poliitilise vea.

Kuid minu teine küsimus on selline. Kui 200 eeskirja on vaja uuendada ja teiegi ilmselt loodate või ei välista võimalust, et teist saab tubli minister selles valdkonnas, siis äkki paneme jõud kokku ja võtame Riigikogus vastu asjakohase otsuse või programmi? Võib-olla ühe aasta jooksul ei tee tõesti neid 200 eeskirja ära, aga kahe aasta jooksul peaks see olema võimalik. Kuidas te arvate, äkki lööte kampa ja võib-olla võtate isegi selle ürituse vedamise enda peale?

11:04 Rainer Vakra

Aitäh! Kõigepealt tänan ettepaneku eest! Keskkonnakomisjon kindlasti mitte ainult ei hoia sellel silma peal, vaid kutsub ministeeriumi ka aru andma, kuidas nende 200 kaitse-eeskirja kehtestamine läheb. Mõtleme ka konkreetset selle sõnastuse peale, mida te mainisite.

Mis puudutab seda ääremärkust ja nende nimede nimetamist, siis ma palun vabandust, kui teile tundus, et ma vastasin teile ebapiisavalt ja tegin vea. Ma siiski jään enda arvamuse juurde ja ütlen, et eelmiste ministrite nimetamine selle punkti juures ei ole asjakohane.

11:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

11:05 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud komisjoni esimees! Me oleme nüüd teada saanud, et on 200 kehtestamata kaitse-eeskirja, kuigi aega oli seitse aastat. Me saime teie käest teada ka, et ministeerium töötab, nagu suudab. Niimoodi te ütlesite.

11:05 Rainer Vakra

Ma loodan, et ...

11:05 Andres Herkel

Lubage, et ma küsin! Ma kahtlen selles, kas ilma tähtajata ministeerium töötaks, nagu ta suudab. Aga küsimus on ikkagi selles, kas see tegevus mahub mingi täpse ja selge ajakava raamidesse ning kas komisjonil on kavas seda ministeeriumi käest küsida. Mulle tundub, et suhteliselt suvaline tähtaegade kindlaksmääramine ja kuupäevade seadusesse kirjutamine tuleneb ikkagi sellest, et ei ole selget tegevuskava.

11:06 Rainer Vakra

Aitäh! Selleks et oleks olemas kindel ja arusaadav punane joon, keskkonnakomisjon ministeeriumi läbikaalutletud kuupäeva lõppkokkuvõttes toetas. Ma kordan veel, et ministeerium ise nägi esmase versioonina seda, et seda kuupäeva üldse ei oleks. Seejuures pean ütleva, et keskkonnakomisjonil oli täpselt samasugune mõte kui teil, et selle jaoks, et ministeerium tõepoolest töötaks nii, nagu ta suudab, on mõistlik see tähtaeg lisada. Keskkonnakomisjon selle tähtaja ka lisas. Vastan nii, nagu ma eelnevale küsijale vastasin, et kindlasti on see teema Eesti looduskaitse ja loodushoiu mõttes niivõrd oluline, et keskkonnakomisjoni töö peale selle seaduse vastuvõtmist ei lõpe. Meil on kavas igal aastal küsida ministeeriumilt infot ja konkreetseid arve, kuidas on tööga edasi jõutud. See hakkab kindlasti nii olema. Nii et veel kord aitäh toetamast! Usun, et ka meie siin saalis töötame nii, kuidas suudame.

11:07 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Raivo Aeg, palun!

11:07 Raivo Aeg

Aitäh, juhataja! Hea komisjoni esimees! Me kuulsime teie käest, et on valmimas mingi pakett, millega üritatakse lepitada inimesi, kelle tegevus, mingis mõttes tegevusvabadus või ettevõtlusvabadus, on piiratud nende kaitsealade tõttu ja riigi tegevuse tõttu seal. Kaitsealad jagunevad Natura-aladeks ja n-ö riigisisesteks aladeks. Natura-aladel makstakse üsna püsivat kompensatsiooni. Kas see on õiglane või mitte, see on omaette küsimus. Teine pool on riigisisest kaitsealad, kus kompenseerimine on vägagi pärsitud. Kas see pakett sisaldab ka seda, kuidas n-ö lepitusprotsessi selle kompenseerimismehhanismi abil üles ehitada? Millal me seda paketti võiksim näha või sellest midagi täpsemalt kuulda? Ausalt

öeldes, inimesed on ärevil, eriti Läänemaal, kus 33% kogu maakonna territooriumist ongi kaitseala. Nad esitavad alati selliseid küsimusi.

11:09 Rainer Vakra

Aitäh! Inimesed küsivad õigustatult. Kui me vaatame Eesti metsa, siis metsast on 25% kaitse all. Teie küsimuses peitus ka osa vastusest. Tõepoolest, sellesse paketti või ideede kogumikku on sisse kirjutatud ka võimalikud kompensatsioonimehhanismid. Neid töötab praegu välja Keskkonnaministeerium. Me oleme kokku leppinud, et me arutame seda Riigikogu keskkonnakomisjonis veel sellel poolaastal. Mis puudutab sisu, siis üks võimalus on tõesti kompenseerida rahaliselt. Tegelikult on aga võimalik kasutada ka teisi variante, näiteks mainin maadevahetust, mis küll teatud persoonide teatud tegude tõttu aastaid tagasi omandas sellise halli varjundi või võiks öelda, et lausa musta varjundi. Aga kui võtta maha võimalikud ohud, mis on varasemast tegutsemisest tulnud ja millest me oleme õppinud, siis on ka see üks võimalus. Loomulikult, nagu ma olen korduvalt öelnud, ükski looduskaitseala ega looduskaitse tervikuna ei ole eraomaniku, eraisiku, üksikindiviidi huvi, see on kogu Eesti riigi huvi. Kui see on Eesti riigi huvi, siis seda huvi peab Eesti riik ka kaitsma. Kui see tähendab rahalist kompenseerimist, siis on see mõistlik ja ainuvõimalik tee.

11:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Külliki Kübarsepp, palun! 5 + 3 minutit.

11:10 Külliki Kübarsepp

Hea juhataja! Head rahvasaadikud! Te nägite, et teema on tõesti emotsionaalne. Nagu te küsimustest aru saite, Eestis on kujunenud välja sihuke rõngas, mis koosneb suuresti erinevatest piirangutest, ja see hakkab oma emotsionaalsuse mõttes järjest kokku tõmbuma. Ma olen ka eelnevalt siit puldist rääkinud, kuidas tekivad vaenukõned. See on üks näide, kuidas lihtsast asjast tekivad suured emotsioonid, mis on suunatud just riigi vastu.

Tuletame meelde, et looduskaitse kui selline oli nõukogude ajal üks meie rahvuse ühtekuuluvuse tundemärke. Me hoidsime oma kultuuri oma looduse abil. Loodus oli meie vara ja ühine pärand, mida tuli kaitsta. Ajad on muutunud, võim on muutunud, aga süsteem on jäänud samaks. Me peame tähele panema, et 1991. aastal muutus riigikord, aga looduskaitse kui selline ei ole muutunud. Võiks öelda, et Eesti on n-ö pubekaaja läbi elanud. See tähendab, et maaomaniku väärtushinnangud on ka maakasutamise mõttes muutunud ja ta saab täiesti aru, mida on oluline kaitsta, aga kaitsta tuleks sel viisil, et ka maaomanik tunneks, et ta on inimene ja tedagi kaitstakse. Mõistlik majandamine on tänasest arutelukultuurist täiesti kadunud. See on kõige suurem põhjus, miks siin vastu sõditakse.

Kui õiguskantsler käis siin vesiveskite eest seismas, siis ta mainis, et ta peab ka selles küsimuses arutelusid ja siin nähakse põhiseaduse riivet just selles mõttes, kas on tasakaalus looduskaitse ja maaomaniku õigused. Mitmel pool omavalitsustes on moodustatud toimkondi just nendesamade kaitse-eeskirjade menetlemiseks. Ehk olukord, kus riik ja kohalik omavalitsus on vastakuti, on muutunud. Suuresti on see kõik väga lihtsa asja taga. See on suhtumise, tahtmise küsimus. Kui see muudatus vastu võetakse, siis pikendatakse kaitse-eeskirjade ülevaatamise tähtaega 2023. aastani. Pääegu 20 aastat oleme püüdnud üle vaadata mitte ainult taasiseseisvunud Eestis kehtestatud, vaid ka nõukogude ajal kehtestatud eeskirju, räägitakse isegi 1975. aastal kehtestatud looduskaitse eeskirjadest. Ikka jääb küsimus, kas ja millal võiks see lõppeda.

Miks me räägime kaitse-eeskirjadest? Kaitse-eeskiri on selline dokument, mis määrab väga detailselt kindlaks piirangualad ja majandusliku tegutsemise võimalused. Seal eeldatakse, et on olemas kohalike inimeste ootus. Keskkonnaamet ei ole mitte ainult seal, kust mina pärit olen, Kagu-Eestis, vaid ka teistes piirkondades näidanud üles oskamatust suhelda. Paragrahvidega ei ole lihtsa maainimese sõna vastu mõtet võidelda, see tekitab arusaamatust ja vaenu. Sellepärast kahtlen ma loomulikult 5. ja 8. muudatusettepanekus. Eelkõige on meil vaja suhted korda saada ja vanad asjad üle vaadata, enne kui me saame Keskkonnaametile uusi ülesandeid delegeerida. Minister on selles kaasuses, ma arvan, eelkõige see, kellel on võimalikult erapooletu ja üldine seisukoht. Keskkonnaametit nähakse juba praegu suure kunnina. Kas on mõtet seda vastuseisu suurendada? Ma arvan, et see ei ole mõistlik. Ma tänan võimaluse eest looduskaitse eaduse täiendamisel kaasa lüüa! Mingisugune väike panus on antud. Kas 2023. aasta tähtajana kõiki päriselt rahuldab? Ma tõesti heas usus loodan, et just Riigikogu

keskkonnakomisjon on ministeeriumile see n-ö kubjas ning kui märtsi lõpus või aprilli alguses tuleb ministeerium välja oma analüüsiga, siis ka meie analüüsime ja nõuame rahvasaadikutena ametnikkonnalt rohkem. Aitäh ja edu!

11:16 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Jüri Adams, palun!

11:16 Jüri Adams

Aitäh! See, et rahvaesindaja Vakra keeldus siit puldist nimetamast ministrite nimesid, mida ta teadis, on minu arust piinlik. Piinlik on see sellepärast, et see pult ei ole mitte eravestluste koht, vaid siin tehakse riigitööd. Järeltulevad põlvkonnad peavad stenogrammist teada saama, mis siis tegelikult Eesti riigis toimus ja mida arvati, ning tänapäeva valijad peavad saama täpset informatsiooni. Sellepärast olin ma sunnitud siia pulti tulema ja paar sõna ütleva. Ütlen välja ka need nimed, mida ma palusin härra Vakral öelda.

See kaitse-eeskirjade mitteuuendamine on kahtlemata skandaal. Meil ei ole üle 20 iseseisvusaasta jooksul väga palju skandaale olnud, aga see tundub olevat üks suuremaid, kui mitte kõige suurem. Miks see nii on läinud, ma ei tea. Selle aja jooksul olid ministriks kolm inimest, kes oleksid pidanud selle töö käivitama ja lõpule viima. Alguses oli Jaanus Tamkivi, pärast teda Keit Pentus-Rosimannus ja siis oli väga lühikest aega Mati Raidma. Mis oli see probleem? Ehk annavad nad ise avalikkusele, aga võib-olla ka siit puldist seletuse, kas nad ei pidanud õigeks seda tööd üldse alustada või, mis on ehk veel hullem, äkki nad ei teadnudki, et niisugune ülesanne on neile seadusega pandud, ja mitte ükski nende alluvatest ei juhtunud sellele tähelepanu, nad olid informeerimata. Kolmas võimalus, mis pähe tuleb – nüüd tuli mul mälukatkestus –, võimalik on ka see, et nad hindasid olukorda ja nägid, et nad ei saa oma alluvatest jagu ega ole mõtetki sellisuunalist tööd alustada. Mis see ka oli, aga kuna selline skandaal on vähemalt minu teadvusesse ja ma arvan, et ka paljude teiste teadvusesse jõudnud, siis kutsun ma üles panema pead tööle ja leidma kõige kiirema ja efektiivsema tee, kuidas seda likvideerida. Asi on karjuvalt ebameeldiv. Aitäh!

11:19 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun, Mark Soosaar!

11:19 Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma olen enam-vähem kindel, et siin saalis ei ole ühtegi meest ega naist, kes ei armastaks kodumaa loodust ja kes ei paneks oma käsi külge ega kasutaks oma mõistust selleks, et see säiliks paremini, et liigid säiliks ja ka inimene, kes elab looduse keskel, saaks ennast tunda tõelise peremehena. Enamik meist ju teab, et Euroopa Liiduga ühinemise lepingusse on kirjutatud mõned olulised kohustuslikud arvud selle kohta, kui palju peab Eesti oma kõige väärtuslikumaid maastikke ehk rannaniitusid, poollooduslikke kooslusi, puisniitusid, loopealseid jms korras hoidma ja neid majandama. Me teame ka seda, et see arv, mis näitab, mida me oleme suutnud ära teha, on palju väiksem. Ma ei tea, kas me peame jääma ootama Brüsseli ettekirjutusi või liitumislepingu ülevaatamist. Ma loodan, et asjad nii kaugemale ei lähe.

Rainer Vakra rääkis siin mõni minut tagasi, et enamik inimesi, kes elavad-töötavad looduskaitsealal või kaitstaval looduslal, tunnetavad tõesti, et riigi abi järjest väheneb, sest loodushoiutoetused on kardinaalselt vähenenud. Need toetused, eriti poollooduslike koosluste hooldamisel, on mõeldud selleks, et inimesed saaksid mingilgi määral kaetud kulud, mida nad on teinud nende koosluste hooldamiseks ja liigilise mitmekesisuse ehk elurikkuse taastamiseks. Nende kulude pealt võtta 20% tulumaksu on minu arvates kuritegelik ja häälestab inimesi, kes elavad ja töötavad looduses, veelgi meie looduskaitseüsteemi vastu.

Me peaksime vaatama loodushoidu kui rahvusliku põlisväärtuse hoidmise missiooni ja selleks on vaja kindlasti paradigmat muuta. Neid kurikuulsaid kaitse-eeskirju ei pea tingimata hakkama kirjutama kabinetivaikuses, nende koostamist peab tulevikus kindlasti alustama nende inimeste juures, kes elavad kaitstaval alal. Nendelt tuleb küsida, kuidas siin elati ja töötati varem, et säilis nii palju liike. Neid kogemusi tuleb arvestada ja tuleb tegelikult kaasata, mitte formaalselt kaasamist mängida. Ma pean selle all silmas seda, et kusagil kabinetis koostatud kaitse-eeskiri tuuakse korraks või kaheks rahva ette ja öeldakse, et need, kes kätt ei tõstnud, kes vait olid, olid järelikult nõus. Vastupidi, uue kaitseala

loomist ja ka kaitse-eeskirjade uuendamist tuleb alustada just nende inimeste, nende meie maa peremeeste juures, kellest tegelikult sõltub looduse ja loodusväärtuste säilimine. Aitäh!

11:22 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Peeter Ernits, palun!

11:23 Peeter Ernits

Hea juhataja! Head kolleegid! Sellest, mis Eesti looduskaitstes toimub, olen ma siin natuke juba rääkinud, aga see eeldaks palju pikemat arutelu. See tants praegu, see ümbertõstmine 1. maini kas kolm või seitse aastat hiljem on naljakas ja kurb, see on halenaljakas. Ma ei saanud kahjuks keskkonnakomisjoni esimehelt vastust, millised olid need kaalutlused ja miks valiti just see kuupäev. Aga minu kõne on lühike. Kolleeg Jüri Adamsi etteastet jätkates arvan ma, et praegu on soodus hetk selleks, et siia pulti tuleksid endised keskkonnaministrid, praegused kolleegid Keit Pentus-Rosimannus ja Mati Raidma ning ütleksid omalt poolt selgituseks, miks see asi on niimoodi läinud, ning avaksid natuke meile ja avalikkusele neid taustu. Aitäh!

11:24 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Keit Pentus-Rosimannus, palun!

11:24 Keit Pentus-Rosimannus

Austatud parlamendi aseesimees! Head kolleegid! Loomulikult, nendele viimastele kõnedele tuleb vastata. Ma teen seda mõne aja pärast kindlasti põhjalikumalt, sest nii kiiresti ei ole võimalik leida täpseid andmeid. Aga tuletan seda protsessi meelde nendele tänastele parlamendiliikmetele, kes Riigikogu eelmisesse koosseisu ei kuulunud. Ma jätan kõrvale kõik need tavapärased kirklikud momendid, mis looduskaitse eeskirjade uuendamisega alati seotud on. Need on sageli väga emotsionaalsed, mitte alati ratsionaalselt põhjendatud. Selle protsessiga kaasnevad kired. Sageli venitab see protsessi oluliselt pikemaks, kui see mõistlik oleks. Keskkonnaamet ja Keskkonnaministeerium on aga need, kes peavad nende eri huvide ja erinevate emotsioonide vahel tasakaalu leidma. Ma ütlen täiesti siiralt, et ma võtan mütsi maha nende ees, kes sellega iga päev tegelevad, sest tõesti, vastandlike huvivid on selle protsessi käigus väga-väga palju ja siin on vaja erakordselt tasakaalukat lähenemist.

Pikka aega ootasid nii Keskkonnaamet kui ka Keskkonnaministeerium, et parlament uuendaks looduskaitseeadust, mille alusel üldse sai hakata kõiki neid kaitse-eeskirju uuendama.

Looduskaitseeaduse muudatused jõustusid 2013. aasta 1. mail. Senikaua, tõepoolest, kaitse-eeskirjade uuendamine toppas ja kauem, kui oleks pidanud. See on üks nendest põhjustest, miks pärast 2013. aasta maid toimus, piltlikult öeldes, paisu tagant vabanemine. Loomulikult, te võite ise ette kujutada, et kui neid uuendamist vajavaid eeskirju on sedavõrd palju, siis võtab see aega.

Hetkel kiiruga leitud viimased andmed on mul 2014. aasta mai keskelt. Siis oli olukord selline, et uuendatud oli 20 kaitseala kaitse-eeskirja, nende hulgas said värskendatud ka Natura-alade eeskirjad, täpsemalt öeldes, Natura-alad, mis said lisaks riigisisese kaitse, mis on oluline. Menetluse eri etappides oli sel hetkel üle 90 kaitse-eeskirja muutmise eelnõu. See oli 2014. aasta mais. Kindlasti on selle eelnõu kolmandaks lugemiseks võimalik saada teada hetkeseis või hilisem seis, aga praegu lihtsalt ajapuuduse tõttu ma värskemaid andmeid kätte ei saanud.

Tõepoolest, see protsess võiks olla palju lihtsam ja kiirem, aga midagi ei ole teha, piirangute seadmine ja ülevaatamine on alati seotud mitmesuguste huvidega, nagu ma ütlesin. Mina isiklikult arvan, et me jõuaksime looduskaitsega, ütleme, arenenud tasemele siis, kui meil selliseid bürokraatlikke ametkondlikult kehtestatavaid kaitse-eeskirju üldse vaja ei oleks, kui looduse hoidmine ja kaitsmine oleks midagi loomulikku, nii et ei oleks vaja pika bürokraatliku protsessi järel paberile templit alla lüüa. Tõenäoliselt läheb Eestis üksjagu aega, enne kui me selleni jõuame, aga ma usun, et meil kõigil on võimalus eeskuju näidata ja sinnapoole liikuda. Aitäh!

11:28 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Eelnõu kohta on esitatud 12 muudatusettepanekut ja me läheme nende läbivaatamise juurde. Esimese muudatusettepaneku on

esitanud keskkonnakomisjon, ettepanek on täielikult arvestada. Teise muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, ettepanek on täielikult arvestada. Kolmas muudatusettepanek on samuti keskkonnakomisjoni esitatud, ettepanek on täielikult arvestada. Neljas muudatusettepanek on keskkonnakomisjoni esitatud, ettepanek on täielikult arvestada. Viies muudatusettepanek on keskkonnakomisjoni esitatud, ettepanek on täielikult arvestada. Jah, viies muudatusettepanek. Andres Herkel.

11:29 Andres Herkel

Aitäh! Vabaerakonna fraktsiooni nimel palun seda muudatusettepanekut hääletada!

11:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Me läheme selle muudatusettepaneku hääletamise juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele viienda muudatusettepaneku, mille on esitanud keskkonnakomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 55 Riigikogu liiget, vastu 9 ja erapooletuks jäi 1. Ettepanek leidis toetust.

Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Seitsmes muudatusettepanek on keskkonnakomisjoni esitatud, ettepanek on täielikult arvestada. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Andres Herkel, palun!

11:32 Andres Herkel

Aitäh! Vabaerakonna fraktsioon palub ka kaheksandat ettepanekut hääletada!

11:32 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme muudatusettepaneku hääletamise juurde.

Head kolleegid, panen hääletusele kaheksanda muudatusettepaneku, mille on esitanud keskkonnakomisjon. Juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 51 Riigikogu liiget, vastu 10 ja erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek leidis toetust.

Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjon seisukoht on täielikult arvestada. Kümnes muudatusettepanek on samuti keskkonnakomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada. 11. muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Külliki Kübarsepp, juhtivkomisjoni seisukoht on sisuliselt arvestada. Andres Herkel, palun!

11:34 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Ehkki seda muudatusettepanekut on sisuliselt arvestatud, leiame meie, et 2019. ja 2023. aastal on suur sisuline vahe. Vabaerakonna fraktsioon palub seda ettepanekut siiski hääletada!

11:34 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Me tõesti hääletame seda ettepanekut.

Head kolleegid, panen hääletusele 11. muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liige Külliki Kübarsepp. Juhtivkomisjoni seisukoht on sisuliselt arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 14 Riigikogu liiget, vastu 40 ja erapooletuks jäi 3. Ettepanek ei leidnud toetust. 12. muudatusettepanek, mille on esitanud keskkonnakomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on täielikult arvestada.

Head kolleegid, me oleme vaadanud läbi kõik muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 155 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

3. 11:35 Riigikogu otsuse "Eesti Panga reservkapitali suurendamine" eelnõu (183 OE) esimene lugemine

11:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Me läheme tänase kolmanda päevakorrapunkti menetlemise juurde. See on rahanduskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Eesti Panga reservkapitali suurendamine" eelnõu 183 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti rahanduskomisjoni esimehe Remo Holsmeri! (Juhataja helistab kella.) Head kolleegid, Remo Holsmer kõneleb!

11:36 Remo Holsmer

Lugupeetud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Teie ees on Riigikogu otsuse eelnõu Eesti Panga reservkapitali suurendamise kohta. Selle eelnõu eesmärk on võimaldada Eesti Pangal jätkata reservkapitali suurendamist 200 miljoni euro võrra, kokku 300 miljoni euroni.

Eesti Panga seaduse § 27 lõige 2 sätestab, et reservkapitali võrdsustumisel põhikapitaliga otsustab Riigikogu, kas selle suurendamist jätkata või mitte. Eesti Panga Nõukogu 28. aprilli 2015. aasta otsusega Eesti Panga 2014. aasta kasumi jaotamise kohta võrdsustus Eesti Panga reservkapital Eesti Panga põhikapitaliga ehk 100 miljoni euroga. Eesti Pank ei saa 2015. aasta kasumi jaotamise otsust teha enne, kui Riigikogu on reservkapitali suurendamise kohta otsuse teinud.

Ettepanekuga langetada otsus reservkapitali suurendamise jätkamise kohta pöördus Eesti Pank Riigikogu poole eelmise aasta novembris, saates Riigikogule selle kohta kirja. Tulenevalt riskihinnangutest ja võrdlusest teiste Euroopa Keskpankade Süsteemi kuuluvate keskpankade kapitalivarudega peab Eesti Pank vajalikuks suurendada oma kapitalipuhvrit. Eesti Panga kapitalipuhver koosneb põhikapitalist, reservkapitalist ja muudest kapitalipuhvri elementidest. 2014. aasta lõpu seisuga olid need kokku 451 miljonit eurot.

Eesti Panga Nõukogu on oma kasumijaotuse strateegias seadnud eesmärgiks suurendada Eesti Panga kapitalipuhvrit seni, kuni see jõuab euroala keskpankade keskmisele tasemele ja arvestab Eesti Panga osaluse suurus Euroopa Keskpangas. Eesti Pank on seisukohal, et kapitalipuhvri järkjärguline suurendamine võiks toimuda muu hulgas reservkapitali suurendamise teel. Samuti on Eesti Pank seisukohal, et negatiivsete stsenaariumide realiseerumise korral peaks minimaalne kapitalivajadus olema kaetud üksnes reservkapitalist. Pank oma kirjas – pöördumises, millele ma eelnevalt viitasin – tegi ettepaneku suurendada reservkapitali praegusest 100 miljonist eurost 500 miljoni euroni.

Eesti Panga seaduse kohaselt kaetakse Eesti Panga kahjum reservkapitalist ja kui sellest ei piisa, võib Riigikogu loal kasutada selleks ka põhikapitali. Lisaks näeb panga nõukogu kinnitatud põhikiri ette erireservi, mida kasutatakse kahjumi katmiseks esimeses järjekorras ja mille suurus on Eesti Panga 2014. aasta aruande kohaselt *circa* 211 miljonit eurot.

Reservkapitali suurenemine toimub aastakasumi arvel, millest Eesti Panga Nõukogu otsusel eraldatakse selleks vähemalt 25%. Teoreetiliselt võimaldab ka Eesti Panga seadus suurendada reservkapitali erireservi arvel, kui see nähakse ette Eesti Panga põhikirjas. Täiendavalt *circa* 25% eraldab ka Eesti Pank oma iga-aastasest kasumist otse riigieelarvesse. See ei ole küll protsendina ühtegi seadusesse raiutud, aga see praktika on Eesti Pangas juba aastaid ja aastaid kestnud. Alates 1992. aastast on Eesti Pank oma kasumist eraldanud riigieelarvesse kokku 133 miljonit eurot.

Tausta selgitamise juurest tulen nüüd rahanduskomisjonis toimunud arutelude juurde. Esimest korda käsitlesime me seda teemat eelmise aasta 16. novembri istungil, kui panga president tutvustas komisjonile reservkapitali suurendamisega seonduvat. Ühtlasi käsitlesime seda teemat veel 9. veebruari ja 16. veebruari istungil. Komisjoni arutelu puudutas eelnimetatule lisaks Eesti Panga erireservi kujunemist ja kasutamist, erireservi ja Eesti Panga seaduses sätestatud reservkapitali võrdlust ning Riigikogu rolli reservkapitali mahu ja põhikapitali kasutamise lubamise küsimuses. Komisjonis tõdeti, et tulevikus võivad nimetatud küsimused vajada lisaanalüüsi ja ka Eesti Panga seaduse muutmist. Meeldetuletuseks, et hetkel arutame me Riigikogu otsuse eelnõu, st tänane arutelu ei käi Eesti Panga seaduse muutmise üle.

Tulenevalt suurenenud riskidest euroala keskpankade süsteemis, minimaalsest kapitalivajaduse hinnangust ja olemasoleva Eesti Panga kapitalipuhvri mahu võrdlusest teiste euroala keskpankadega ning arvestades, et kapitalipuhvri viimine euroala suhtelisele keskmisele tasemele on pikaajaline protsess, võttes arvesse senist kasumi jaotamise praktikat ja kogunenud erireservi mahtu, otsustas

rahanduskomisjon algatada eelnõu, mille alusel Eesti Panga reservkapital suureneks praegusest 100 miljonist eurost 300 miljoni euroni. Seaduse vastuvõtmiseks on vajalik poolthälteenamus. Komisjoni otsused, nagu ma juba viitasin, olid konsensuslikud: esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva ehk 22. märts k.a. Palun eelnõu toetada! Kui on küsimusi, siis vastan neile. Tänan!

11:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile on tõesti küsimusi. Igor Gräzin, palun!

11:42 Igor Gräzin

Hea ettekandja! Ma püüdsin läbi mõelda, mida me teeme. Ma arvan, et me käitume umbes nagu keskpanga nõukogu, aga probleem on selles, et meil ei ole esiteks keskpanga ja teiseks ei ole me ka nõukogu. Ühelt poolt loeme me Eesti põhiseaduse § 111 ja teiselt poolt loeme me seda seadust. Tähendab, see seadus ega tänane otsus ei tööta põhiseaduses fikseeritud eesmärkide suunas. Aga samas, jah, siin on asju, mis on vaieldavad, sellepärast ma küsin. Minus tekitab kõhklusi, et ükskõik milline otsus hääletamisel teha, see on nähtavalt väga ebaselges seoses põhiseaduse §-ga 111. Kuidas selle asjaga on? Ma praegu lihtsalt ei tea, kas saab olla vastu. Poolt olla nagu ka ei saa. Mida teha ja mis seisukoht siin on?

11:43 Remo Holsmer

Aitäh! Hea kolleeg, tuletan kõigepealt veel kord meelde, et tegemist on Riigikogu otsuse eelnõuga, mitte Eesti Panga seaduse muutmisega. Võimalikku vastuollu põhiseadusega, ma arvan, tuleks suhtuda täie tõsidusega. Te olete minule teadaolevalt pannud paberile sellekohase mõtte ja saatnud selle rahanduskomisjonile. Ma tänan selle eest! Rahanduskomisjon kindlasti vaatab seda. Ma soovitan teil pöörduda põhiseaduskomisjoni poole, kes saab anda oma hinnangu võimaliku vastuolu kohta põhiseadusega, millele te viitasite. Kas olla poolt või vastu? Praeguse seisuga julgen ma teile ikkagi soovitada olla poolt, et saaks esimese lugemise lõpetada ja analüüsida muudatusettepanekuid, kui neid tuleb. Loodetavasti olete selleks ajaks saanud ka põhiseaduskomisjonist tagasisidet.

11:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Uno Kaskpeit, palun!

11:44 Uno Kaskpeit

Aitäh, härra eesistuja! Härra ettekandja! Mind huvitab Eesti Pangas olev raha. Kelle raha see on, kas see on Eesti rahva raha või Euroopa Keskpanga raha?

11:44 Remo Holsmer

Aitäh! Eesti Pangas olev raha kuulub Eesti Pangale.

11:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Helme, palun!

11:44 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Eelmine vastus oli muidugi väga ammendav ja selge. Me ei saanudki aru, kellele see raha kuulub. Kas Eesti Panga raha on Eesti maksumaksja raha või Euroopa Keskpanga raha? Kes seda raha kamandab? See on mulje, mis jäi eelmisest vastusest, aga minu küsimus on hoopis milleski muus. Milleks on see reserv ette nähtud, missuguseid riske peab see reserv maandama?

11:45 Remo Holsmer

Aitäh! Esiteks, küsimus selle raha kohta. Eesti Pank on põhiseaduslik institutsioon ja Eesti Panka on teinud kapitali sissemaksid Eesti riigi maksumaksja. Kui te soovite seda mõistet laiendada, küsides, kas

Eesti Pank kuulub rahvale, siis n-ö folklooris võite te seda tõesti teha. Nüüd reservide kasutamise kohta. Eeskätt kaetakse reservidest Eesti Panga võimalik kahjum. Kui te küsite, milleks on need loodud, siis vastan, et kui Eesti Pank saab kahjumit, siis see kahjum kaetakse reservide arvel.

11:46 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Martin Helme, palun!

11:46 Martin Helme

Aitäh, härra asespiiker! Hea ettekandja! Meil on sellest komisjonis juttu olnud. Eelmine küsimus juba juhatas sisse selle teema, mis need kahjumi põhjused võiksid olla. Kui ma olen küsinud selle kohta Eesti Panga esindajatelt, siis vastus on olnud, et peamine kahjumi allikas võib olla euroala kriis, konkreetsemalt Kreekaga seotud kohustused, mis tulevad meile Euroopa Keskpanga osaluse tõttu. Äkki valgustate laiemat avalikkust ja ka seda saali, mis need summad on, kui suur see risk meil on, kas me räägime 100 miljonist või 300 miljonist eurost, mis Eesti Pank peab n-ö musta stsenaariumi korral kahjumisse kandma?

11:46 Remo Holsmer

Aitäh! Nendest summadest, mis tuleb maksta siis, kui kas Kreeka või mõni teine euroliidu riik peaks minema pankrotti või ei suuda oma võlakohustusi pikaajaliselt täita, me konkreetselt ei rääkinud. Me ei rääkinud ka sellest, kui suur on see osakaal, mida teised Euroopa Liidu riigid peaksid solidaarselt katma või mida peaks Eesti Pank katma. Selle juurde oleks ilmselt mõistlik tagasi tulla siis, kui see olukord on käes. Praegu on need puhtalt spekulatsioonid.

11:47 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Henn Põlluaas, palun!

11:47 Henn Põlluaas

Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud sõnavõtja! Eesti Panga juht ütles, et me räägime 300 miljonist eurost. Te olite ka seal komisjoni istungil, peaksite seda ikkagi mäletama. See on tõeline virtuoossus, kuidas te olete seda eelnõu siin tutvustanud, ilma et te oleksite poole sõnagagi rääkinud sellest, miks me peaksime seda reservi koguma. Aga ma küsin hoopis muud. Euro kurss langeb kogu aeg, see raha, mida me paneme fondi, väheneb üsna kiiresti. Kas ei oleks mõttekam ja õigem, selle asemel, et korjata siin Kreeka jaoks raha, teha meie ühiskonnas vajalikke kulutusi, olgu need mis tahes, kas lapsetoetuste ja õpetajate palga tõus või selle raha kulutamine meie julgeoleku tarbeks? Muidu haihtub see lihtsalt sahtlis ära või läheb Kreekasse, nagu siin juttu oli.

11:48 Remo Holsmer

Aitäh, lugupeetud sõnavõtja! Me ei räägi siin hetkel Riigikogu otsusest, mis suunaks maksumaksja raha Eesti Panga reservkapitali. Kuna praegu on Riigikogu kehtestanud Eesti Panga reservkapitali suuruseks 100 miljonit eurot ja see 100 miljonit eurot on täis saanud, siis ei saa Eesti Pank teha otsust kasumi jaotamise kohta ja seda raha reservi suunata. See on formaalne põhjus, miks Eesti Pank pöördus Riigikogu poole, et reservkapitali suurendataks ja ta saaks oma iga-aastasest kasumist, mis eelmisel aastal oli vist 17 miljonit eurot, suunata 25% reservkapitali. Ma loodan, et see põhjendus, miks Eesti Pank on pöördunud Riigikogu poole kapitali suurendamise ettepanekuga, on mõistetav. Ma veel kord toonitan, et me ei suuna Eesti maksumaksja raha Eesti Panga reservkapitali. Eesti Pank teenib kasumit ja suunab 25% sellest reservkapitali. Nüüd on jõutud sinnamaale, et 100 miljonit eurot, mis on Riigikogu otsusega lubatud piir, on täis saanud. Kui me mingil aastal X jõuame 300 miljoni euronit, eeldusel, et on vastu võetud see otsus, mille rahanduskomisjon on lugupeetud rahvasaadikutele ette pannud, siis Riigikogu arutab uuesti, kui palju tuleks reservkapitali suurendada, et Eesti Pank saaks oma iga-aastasest kasumist seaduslikult ja juriidiliselt korrektselt suunata teatud summa, olgu see siis tol hetkel kui tahes suur, reservkapitali suurendamiseks.

11:50 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urve Tiidus, palun!

11:50 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas on võimalik informeerida meid ka sellest, kui kiiresti see reservkapital koguneb, et anda mingisugust ajalist dimensiooni, kas või teoreetiliselt?

11:50 Remo Holsmer

Aitäh! 2014. aastal oli Eesti Panga kasum 17 miljonit eurot ja veerand sellest ehk 4,3 miljonit eurot suunati reservkapitali. Veerand, ma rõhutan, suunati ka riigieelarvesse. Seda ei ole küll kuskil seaduses sätestatud, aga praktika on selline, et veerand läheb reservkapitali, veerand riigieelarvesse ja ülejäänud pool läheb panga mitmesse n-ö erireservi. Kui eeldada, et kasum on enam-vähem samal tasemel ja veerandi ekvivalent on 4 miljonit eurot, siis 25 aastaga jõuame 100 miljoni euroni. Sealt saab igaüks ise edasi mõtteharjutusi ja arvutusi teha, nii kuidas parem tundub.

11:51 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valeri Korb, palun!

11:51 Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Ma saan aru, et sellega, et me suurendame reservkapitali, valmistame me ennast ette ei tea millise negatiivse stsenaariumi jaoks. Kas mul on õigus, et majandus on raskustes ja Eesti Pank valmistab ennast nendeks raskusteks ette?

11:52 Remo Holsmer

Eesti Pank suurendab reservkapitali kindlasti selleks, et maandada riske, mis kapitali paigutamisel tekivad. See on see loogika, mille alusel on ka teised keskpangad Euroopas oma kapitalipuhvreid ja kapitalireserve juba suurendanud. Võrdluses teiste riikidega on Eesti reserv pigem väiksem. Ka riigieelarvete ja riigi rahapoliiticate võrdlus on väga konservatiivne. Samamoodi on ka pangas, kus pigem tuleb hoida reserve ja võimaluse korral neid kasvatada, et olla valmis aegadeks, kui neid reserve on võib-olla vaja mingite väga oluliste sotsiaal-majanduslike kriisisituatsioonide tarbeks.

11:53 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Martin Helme, palun!

11:53 Martin Helme

Härra asespriker! Lugupeetud kolleegid! Räägime ikkagi roosast elevandist ruumis. Me ei saa lõputult toetada puhvrite ja reservide suurendamist, kui me samal ajal teame seda, mille kohta ka mina ise olen küsinud Eesti Panga presidendilt. Ta on umbkaudselt vastanud, et on küll väga raske hinnata, aga kui Kreeka läheb, kõht ülespidi, siis saab Eesti Pank matsu, mille hinnasilt on 300–350 miljonit eurot. Nii et kui me nüüd paneme siin järjest rohkem raha sukasäärde, siis me tegelikult ju teame, mille jaoks me neid reserve kogume. See ongi selle asja mõte.

Teine probleem on selles, et mingi aeg tagasi pandi piiriks 100 miljonit eurot, nüüd me paneme piiriks 300 miljonit eurot. Kui me selle täis saame, siis mis me järgmiseks piiriks paneme? Kas 500 miljonit või miljardi? Kuhu me seda raha lõputult kogume? Ma arvan, et me võiksime siiski mõelda selle peale, et see raha võiks tulla aktiivsesse kasutusse Eesti riigieelarvesse, ei ole vaja seda kogu aeg kuhugi kõrvale panna. Aitäh!

11:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Remo Holsmer, palun!

11:54 Remo Holsmer

Kas tohib ikka?

11:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tohite, see on teie kui Riigikogu liikme õigus.

11:54 Remo Holsmer

Aitäh! Ma olen sunnitud sellele sõnavõtule vastama. Nii nagu äriühingud suunavad teatud protsendi iga-aastasest kasumist reservi, täpselt samamoodi suunab ka Eesti Pank kõnealusel juhul 25% oma aastakasumist reservi. See loogika, mida teie siin hetkel esindate, on selline, et tuleks teha Eesti Panga reservid tühjaks ja kulutada see raha kuskil ära. See ei ole terve mõistusega kuidagimoodi kooskõlas. See oli kommentaar härra Helme sõnavõtule. Tänan!

11:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem sõnavõtusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 183 esimene lugemine lõpetada. Määrán eelnõu 183 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a. 22. märtsi kell 17.15.

4. 11:55 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (147 OE) esimene lugemine

11:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme tänase neljanda päevakorrapunkti juurde. Algab Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu 147 esimene lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti Riigikogu liikme Olga Ivanova!

11:56 Olga Ivanova

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Kahjuks esineb Eestis endiselt juhtumeid, et vastsündinud lapsed jäävad ilma vanemate hoolest. Seda põhjusel, et osale väiksema sissetulekuga peredele on lapsesaamine pelgalt sissetulekuallikas. Oluline tegur, mis takistab lapse inimväärset elu, on vaesus. Statistikaameti andmetel elab Eestis absoluutses vaesuses 10,1% lastest. Laste vaesus on valus teema, mis ei peaks puudutama üksnes lapsi, kes on vaesuse ohvrid, vaid ka lastevanemaid ja teisi ühiskonnaliikmeid, kes on laste eest vastutavad. Seega tuleb välistada olukordi, kus vanemad planeerivad lastesaamist vaid sotsiaaltoetuste saamise eesmärgil.

Eesti laste, eriti väikelaste tervisekontrolli süsteemi probleem seisneb selles, et perearstidel on küll kohustus lapsi jälgida, kuid vanematel pole kohustust lapsi jälgimisele tuua. Süsteem on üles ehitatud pelgalt vanemate vastutustundele. Perearstid seevastu peavad järgima laste tervise jälgimise juhendit, kus on detailselt kirjas, millistel lapsea etappidel tuleb läbivaatusi teha. Terviseameti sõnul esineb olukordi, kus vastsündinu pole kuude viisi ühegi perearsti nimistus. Perearstide hinnangul on Eestis küllalt väikelapsi, kelle tervisest ja arengust neil ülevaade puudub. Ka Sotsiaalministeerium ise on nentunud, et selline probleem on olemas.

Probleemi ühe võimaliku lahendusena näeb Eesti Perearstide Selts seda, et riiklikke ja kohalikke toetusi võiksid saada vaid vanemad, kes käivad lapsega regulaarselt arstlikus kontrollis. Sellest tulenevalt teeme Vabariigi Valitsusele ettepaneku luua meetmestik, mis seoks riikliku vanemahüvitise saamise lapse arstlikus kontrollis käimisega.

Meediasse jõudis hiljaaegu kahetsusväärne juhtum, kui lastehaiglasse oli sattunud toitumisprobleemidega kriitilises seisus poolteiseaastane laps, kes kaalus vaid kuus kilo ja keda tuli suisa mitu kuud turgutada. Kuna emal oli juba enne kuus last, kõik kõhnakesed, ei osanud ta arvata, et noorim laps on kõhn raske haiguse tõttu. Selline juhtum on äärmiselt kahetsusväärne, samuti oleks olnud võimalik seda ära hoida. Probleemi saaks lahendada, kui vanemahüvitise saamine seotaks lapse arstlikus kontrollis käimisega. See annaks vanematele motivatsiooni last arsti juurde viia ning arst omakorda saaks ülevaate laste tervisest ja käekäigust ning võimaluse väikelaste terviseprobleeme ära hoida.

Siinkohal saab välja tuua teiste Euroopa riikide näiteid. Austrias näiteks on universaalse lapsetoetuse maksmise tingimuseks tulevase ema kohustus käia kokku kümme korda tervisekontrollis. Ungaris makstakse universaalset sünnitoetust, kui naine on käinud vähemalt neli korda sünnituseelsel arstlikul läbivaatusel. Ka Soome, Prantsusmaa, Luksemburgi ja Suurbritannia terviseprogrammides on kasutusel mõned tingimuslikud elemendid, millest sõltub universaalsete ja kõigile kättesaadavate teenuste osutamine enne ja pärast lapse sündi.

Sotsiaalministeeriumi idee oli perearsti või pereõe koduviisit kohustuslikuks muuta, kuid siia maani on see jäänud tegemata. Keskerakonna fraktsioon toetab kindlasti ka seda mõtet, kuid me leiame, et meie

algatus mõjub vanematele, eriti just majanduslikult vähekindlustatud vanematele motiveerivamalt, kuna vanemahüvitis on raha, millega vanemad igas kuus arvestavad.

Head kolleegid! Jutt on meie riigi kõige väärtuslikumast varast – lastest. Iga laps väärrib võimalust elada võimalikult tervet elu. Seetõttu palun meie ettepanekut eriti hooliga kaaluda! Aitäh!

12:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Enne kui läheme küsimuste juurde, tuletan teile meelde, et nii algatajate esindajale kui ka komisjoni ettekandjale on võimalik esitada üks küsimus. Siim Kiisler, palun!

12:00 Siim Kiisler

Aitäh! Auväärt ettekandja! Teie ettepanek on väga arusaadav ja loogiline. Aga tekib küsimus, miks te seote selle nii ühemõtteliselt laste vaesusega. On ju väga palju vaeseid perekondi, kus vanemad on väga kohusetundlikud ja käivad lastega korralikult arsti juures. On ka vastupidiseid olukordi. Me saame üha enam lugeda juhtumitest, kui suhteliselt jõukal järjel olevad inimesed täiesti ignoreerivad n-ö traditsioonilist meditsiini ja hoiavad sellest teadlikult kõrvale. Miks te räägite siin just vaesuse kontekstis? Küsimus on ju tegelikult muudes hoiakutes.

12:01 Olga Ivanova

Aitäh küsimuse eest! Tõepoolest on nii, et tihti arvavad vanemad ka materiaalselt vägagi kindlustatud peredes, et ei peagi oma last perearsti nimistusse panema ega teda arstlikku kontrolli viima. Nii et iseenesest, jah, ma nõustun sellega, et ka teistsugustes perekondades on see probleem. See eelnõu puudutab aga pigem riskigruppi kuuluvaid vanemaid, ütleme nii, kes ei pea vajalikuks oma last arstile näidata, sest niikuinii kukub vanemahüvitis nende kontole. Kindlasti ei taha me selle eelnõuga teha kuidagi raskemaks nende vanemate elu, kes tõesti hooliga suhtuvad oma lapse arengusse ja käivad lapsega ka arsti juures. Ma arvan, et enamik vanematest saab kindlasti aru, et see on lapsele väga vajalik, eriti esimese eluaasta jooksul.

12:02 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

12:02 Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Te tõite oma ettekandes välja väga raskeid juhtumeid. Aga kas te ei arva, et omavalitsuste lastekaitsetöötajatel või sotsiaaltöötajatel – kuidas kuskil omavalitsuses on – oleks võimalik sellised olukorrad ise oma aktiivse tegevusega lahendada?

12:03 Olga Ivanova

Aitäh küsimuse eest! Kui te olete omavalitsuste eelarvetega natukene kursis, siis te teate, kui suur koormus praegu eriti lastekaitsetöötajatel on. Minu kogemus ütleb, et kindlasti ei ole neil seda võimekust. Nad võivad küll, jah, ukse taga käia ja koputada, aga kui vanemad lahti ei tee, siis on väga raske midagi teha. Kahjuks peame tunnustama, et tihtipeale on just raha see, mis paneb neid inimesi liikuma, sunnib last nimistusse kirja panema ja käima temaga vähemalt kord kuus arstlikus kontrollis. Minu arvates on sellel probleemil kaks lahendust: üks on meie pakutud variant ja teine võimalus on muuta perearstidele või pereõdedele koduvisiidid kohustuslikuks.

12:04 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

12:04 Monika Haukanõmm

Tänan, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Eesti on tõesti väike riik ja iga laps on meile väga tähtis, nii et me ei saa lubada, et mõni laps jääb ilma vanemlikust hooldest. Te ütlesite, et eelnõu on mõeldud pigem nn riskigruppi kuuluvate vanemate jaoks. Esmalt tahaksin teada, kui suur see riskigrupp hinnanguliselt võiks olla. Praegu tundub mulle, et me tahame korrale kutsuda suhteliselt väikest hulka

vanemaid, aga paneme sellise kohustuse palju suuremale hulgale lastevanematele ehk kõigile. Ma usun ka seda, et enamik lastevanemaid täidab seda kohustust nagunii. Kui suur see riskigrupp on? Kas me võiksime kaaluda mõningaid meetmeid, mis ei puudutaks kõiki lastevanemaid?

12:05 Olga Ivanova

Aitäh küsimuse eest! Nii nagu kõlas ka komisjoni koosolekul, on see arv, jah, tõepoolest, suhteliselt väike. Aga te ütlesite, et enamik vanematest teeb seda niikuinii. Siin võiks olla selline tehniline lahendus, et Sotsiaalministeeriumi ametnik või see, kes kannab vanemahüvitise vanema kontole üle, saab IT-süsteemis vaadata, kas see vanem käib korralikult kas kord kuus või kahe kuu tagant oma lapsega arsti juures. See oli ka komisjonis jutuks, et Sotsiaalministeerium on selles suunas midagi ette võtnud. Aga nagu ma tean, see eelnõu oli ka eelmise Riigikogu koosseisu ajal arutelul, kuid tegudeni ikka ei jõutud. Kahjuks tuleb öelda, et siin on kaks varianti: kas siduda see rahalise motivatsiooniga või peab perearst ise hakkama kodudes käima.

12:06 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

12:06 Andres Herkel

Aitäh! Jätkan eelmist küsimust. Tõepoolest, see meede käib sellisel juhul kõikide laste ja lastevanemate kohta. Kas te täpsustaksite selgepiirilisel, milles seisneb see kinnitamise fakt? Kas see piirdub sellega, kui tehakse kindlaks, et laps on perearsti nimistus? Kas lapsega tuleb käia arsti juures või, vastupidi, arst läheb ise lapse juurde? Mis see lahendus teie arvates peaks olema? Milline see fakt on, mis annab kinnituseluse? Kõige jaburam oleks see, kui pelgalt selle kinnituse saamise pärast peaksid inimesed hakkama eraldi arsti juures käima. Veel üks küsimus: mis siis saab, kui perearsti ajutiselt ei ole? Me eile arupärimistele vastamisel peatusime päris pikalt sellel teemal, et perearstidega on Eestis üleüldse raskusi.

12:07 Olga Ivanova

Aitäh hea küsimuse eest! Mina näeksin seda tehnilist lahendust niimoodi, et oleks integreeritud kaks infosüsteemi, kus perearst fikseerib ära, et laps on koos vanemaga tema juures käinud või on lapsevanemaga saadud kontakt ja perearst on kursis, et lapsega on kõik korras. Esialgu peab ta kindlasti panema lapse ikkagi nimistusse ja pärast peab arsti juures käima. Minu meelest on see fakt, et vanem käib oma lapsega perearsti juures, piisav alus vanemahüvitise ülekandmiseks. Teine küsimus, ma kardan, ei ole mõeldud mitte minule, vaid ministrile. Tõepoolest, mida teha siis, kui perearsti piirkonnas ei ole?

12:08 Esimees Eiki Nestor

Andrei Novikov, palun!

12:08 Andrei Novikov

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas te võite üle korrata, kuidas suhtuvad sellesse ettepanekusse just need, kes selle probleemiga kõige rohkem ja iga päev kokku puutuvad, ehk perearstid?

12:08 Olga Ivanova

Aitäh küsimuse eest! See oligi Eesti Perearstide Seltsi ettepanek, et siduda kas vanemahüvitis või kohalikud toetused sellega, et vanem iga kuu näitab oma last arstile, eriti lapse esimese eluaasta jooksul.

12:09 Esimees Eiki Nestor

Helmen Kütt, palun!

12:09 Helmen Kütt

Suur tänu, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja ja algataja! Kõik tegevused ja arutelud, mis puudutavad lapsi, nende õigel ajal märkamist ja tervist, on hästi tänuväärased. Aga te olete sidunud

arstlikus kontrollis käimise vanemahüvitisega, mis poolteise aasta jooksul lõpeb. Mis saab edasi? Laps kasvab ju teadupärast pikalt, aga nüüd on poolteist aastat ja siis on ükskõik, kas käid arsti juures või ei.

12:09 Olga Ivanova

Aitäh küsimuse eest! Esimene aasta on lapsele kõige ohtlikum vanus. Enamik arstidest, nii nagu ka perearstide selts ütles, arvab, et on väga oluline, et just sellises vanuses laps jõuaks ikka arsti juurde. Tõepoolest, kui vanemahüvitise maksmine lõpeb, siis on juba vanemate asi oma lapse tervise pärast muretseda. Aga see oleks ikkagi motivatsioon, et ei juhtuks nii, et last üldse perearstile ei näidata. Kui me räägime riskigruppi kuuluvatest vanematest, siis lõpuks võib jõuda asi ka niikaugemale, et tuvastatakse, et ema on narkomaan või mõlemad vanemad on narkomaanid, ja siis võetakse laps vanematelt üldse ära. Ma arvan, et see on väga oluline meede ka selleks, et vanemaid õpetada, sest tihti noored emad, kes on mõne sõltuvusega, lihtsalt ei oska õigesti käituda. Neile on aga oluline see raha, mis igas kuus kontole laekub, nende emade puhul see võib olla ainult miinimumpalk, kuid ikkagi on see neile väga oluline. Võib-olla aitaks see tekitada harjumust, nii et ema hakkaks ka edaspidi last arstile näitama ja rohkem oma lapse pärast muretsema.

12:11 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

12:11 Peeter Ernits

Hea juhataja ja ettekandja! Kui perearstid on juba soovitanud sellist seost tekitada, et enne raha ei saa, kui oled last arstile näidanud, ja kuna poolteist esimest eluaastat on märgiline lapse kujunemise jaoks, siis ei tohiks meil selle meetme vastu küll mitte midagi olla, lapsi annab ju niigi tikutulega otsida. Aga ma võib-olla ei kuulnud hästi ja seetõttu küsin, kui palju selliseid lapsi võib olla ja kui palju neid võib olla Lasnamäel.

12:11 Olga Ivanova

Meil seda statistikat ei ole, aga komisjonis oli see arutelul. Sotsiaalministeeriumi ametnikud arvasid, et see arv on suhteliselt väike. Aga minu meelest normaalne, hooliv vanem teeb seda kõike niikuinii, nagu me siin ka arutasime. Eesmärk on pigem kohustada just neid vanemaid, kes kuuluvad riskigruppi, oma lapse eest hoolitsema, et ei jõutaks niikaugemale, et ühiskond võtab kohustuse see laps üles kasvatada enda peale, nagu ma tõin näite, et emalt võetakse lõpuks ära õigus oma last kasvatada. Jah, see arv ei ole suur, aga minu meelest on täiesti võimalik selle meetmega neid vanemaid oma laste eest hoolitsema motiveerida. Kindlasti ei ole selle eelnõu eesmärk teha raskeks tavaliste, hoolivate vanemate elu. Siin oli küsimus nende vanemate kohta, kes on lihtsalt ära otsustanud, et nad ei näita oma last arstile. Need vanemad ei kuulu riskigruppi, nad on majanduslikult kindlustatud. Arst on aga ikkagi vähemalt kursis, et perega on kõik korras ja noor ema oskab oma lapsega käituda. Siin oli näide selle kohta, et perre sündis juba seitsmes laps ja kõik olid kõhnakesed. Seetõttu ema ei arvanudki, et seitsmes laps on haige. See näitab, et isegi see ei ole mingi näitaja, kui on palju lapsi, sest ei ole nii, et siis ema teab ja oskab kõike. Ma arvan, et see on väga mõistlik meede, mille me võiksimme kasutusele võtta.

12:13 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Olga Ivanova! Rohkem küsimusi ei ole. Sotsiaalkomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Aivar Kokk. Palun!

12:14 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas Riigikogu otsus "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu oma 26. jaanuari istungil. Kohale olid kutsutud Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja Katre Pall ja tervisesüsteemi arendamise osakonna tervishoiuvõrgu juht Heli Paluste ning Keskerakonna fraktsiooni esindaja Olga Ivanova. Algataja esindaja tutvustas komisjonile Keskerakonna fraktsiooni ettepanekut algatada seadusmuudatus, mis seoks vanemahüvitise saamise lapse arstlikus kontrollis käimisega. Ta selgitas, et toetuse maksmise sidumine tervisekontrolliga motiveeriks vanemaid lapsega arsti juures käima. See

leevendaks ka ohtu, et lapse terviseprobleemide hooletusse jätmine jääb märkamata. Eesti laste, eriti väikelaste tervisekontrolli süsteemi probleem seisneb selles, et perearstidel on küll kohustus lapsi jälgida, kuid vanematel pole kohustust lapsi jälgimisele tuua. Ka perearstide endi hinnangul on Eestis küllalt väikelapsi, kelle tervisest ja arengust ülevaade puudub. Probleemi ühe võimaliku lahendusena näeb Eesti Perearstide Selts seda, et riiklikku ja kohalikke toetusi saaksid vaid vanemad, kes käivad lapsega regulaarselt arstlikus kontrollis.

Seejärel said sõna Sotsiaalministeeriumi esindajad, kes tutvustasid komisjonis lühidalt ministeeriumi analüüsi selle kohta, millised on võimalused siduda peretoetuste maksmine tervisekontrollis käimisega. Analüüs keskendub laste koolieelsetele aastatele ning eesmärgiks seatakse saavutada olukord, kus kõik lapsed jõuaksid tervisekontrolli ning abivajavad lapsed lastekaitsetöötaja vaatevälja.

Sotsiaalministeeriumi esindaja hinnangul peaks toetustest ilmajätmisega olema ettevaatlik, sest see ei taga alati soovitud tulemust ning võib anda hoopis vastupidise tulemuse. Seega tuleks kaaluda pigem ennetavaid ja toetavaid võimalusi, kuna kui perel on niigi raskusi toimetulekuga, siis toetuste maksmise peatamine halvendaks lapse olukorda veelgi. Lõpetuseks lisas ta, et valitsus on ministeeriumis pakutud seiresüsteemi heaks kiitnud ning praegu tegeldakse selle arendamisega.

Komisjoni liikme küsimusele, kui suurest riskirühmast on jutt, vastas Sotsiaalministeeriumi esindaja, et võib olla umbes 200 kuni kuueaastast sellist last. Ta lisas, et haigekassa andmetel on tuvastatud umbes 200 last, kes ei ole arsti juures käinud, aga haigekassa andmed põhinevad raviarvetel ning võib olla ka juhtunud, et raviarveid ei ole lihtsalt saadetud. Samuti võib olla lapsi, kes on Eestist lahkunud, kuid on veel rahvastikuregistris ja perearsti nimistus kirjas. Juhtumeid, millest perearstid teatavad lastekaitse süsteemile, on üksikuid.

Küsitati ka, miks sõltub paljudes teistes Euroopa Liidu riikides toetuste saamine ja sotsiaalabiraha väljamaksmine teatud tingimustest. Sotsiaalministeeriumi esindaja sõnul on vaadatud ka seda, milliste toetuste saamisega on tervisekontrollis käimine teistes riikides seotud. Enamasti on need kas ühekordsed sünnitoetused, sotsiaalabitoetused riskiperedele või toetused, mida makstakse lapse teatud vanuseni, näiteks kolmeaastaseks saamiseni. See ei ole kunagi universaalne lapsetoetus, mida on õigus saada igal lapsel. Samuti ei ole ühtegi sellist riiki, kus vanema asendussissetulek oleks ära võetud.

Tuleks rõhutada, et riikliku vanemahüvitise nimetuses on sees küll sõna "vanem", kuid sisuliselt on mõeldud ikkagi rahalist toetust lapsele. Vanemate lohakus või kohusetunde puudumine ei saa olla põhjus, miks võiks lapse hüvitisest ilma jätta. Toetusest ilmajätmine võib soovitud tulemuse asemel anda hoopis vastupidise tulemuse. Toetuse maksmise peatamine halvendab veelgi lapse olukorda nendes peredes, kus on niigi raskusi toimetulekuga. Minu hinnangul peaks toimima automaatne seiresüsteem, nii et naised, kes lähevad sünnitama, peaksid olema arvel perearsti juures ja peale sünnitust teavitataks seda perearsti kohe uue ilmakodaniku sünnist. Kui ema või isa ei ole viinud oma last perearsti juurde tervisekontrolli ühe kuu jooksul, siis peaks perearst kohe teavitama kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajat. Selle töötaja ülesanne on välja selgitada, mis on olnud need põhjused, miks lapsega ei ole perearsti juures käidud.

Sotsiaalkomisjon tegi otsuse teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Seadus vajab vastuvõtmiseks koosseisu häälteenamust. Aitäh!

12:19 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Mihhail Stalnuhhin, palun!

12:19 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu pojad sündisid 1980. aastatel. Meie saime veel osa tollaegsest süsteemist, kui oli teatud graafik, millal lastega tuli haiglas käia (esimesel aastal väga tihti, pärast harvemini), millal meditsiiniõde käis meie juures, millal tuli teha kaitseüste. Kõik käis graafiku järgi. See oli riigi süsteem, sellest ei saanud mitte kuidagi kõrvale jääda. Ma ei saanud sinu kui komisjoni esindaja sõnavõtust siiski aru, milline on komisjoni seisukoht. Kas võib nii aru saada, et me hakkame üles ehitama riigi süsteemi, nii et lapse tervisekontroll algaks kohe peale sünni ning see oleks süsteemne ja kohustuslik? Kui jah, siis millal see toimub? Või jääb kõik nii, nagu praegu on?

12:20 Aivar Kokk

Aitäh küsimuse eest! Täna oleme seisukohal, et peab olema selge seiresüsteem. Tuleks jälgida, et kõigi ilmakodanike, kes siia Eestisse sündivad, tervisekontroll oleks õigel ajal tehtud ja nendega oleks perearsti juures käidud. Ma loodan, et sellel poolaastal jõuab see seiresüsteem nii kaugele, et see ka rakendub ja kõik perearstid saavad kohe teada, kui mõnel nende nimistus oleval naisterahval on uus ilmakodanik sündinud.

12:21 Esimees Eiki Nestor

Marika Tuus-Laul, palun!

12:21 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Hea ettekandja! Sa pakkusid praegu välja palju lahendusi. Eks neid ole varemgi pakutud ja ka komisjonis on olnud see küsimus arutlusel. Miks me ei ole siis seda asja ära teinud? Ministriportfell on ju teie erakonna käes ja kunagi toetati seda ideed väga. Mööda on läinud mitu-mitu aastat, aga ikka on kõik vanamoodi.

12:21 Aivar Kokk

Aitäh küsimuse eest, Marika! Sellele, miks varem pole seda ära tehtud, ei oska ma vastata, aga hetkel saan öelda, et ministeeriumis on see seiresüsteem valminud ja see on praegu kooskõlastusringil. Ma loodan, nagu ma enne ütlesin, et see süsteem saab varsti-varsti ka rakenduse ja probleem leiab lahenduse. Kindlasti ei ole lahendus lihtsalt see, kui kelleltki raha ära võetakse. Kui rikkalt perelt toetus ära võetakse, siis ei juhtu midagi, aga kui see võetakse ära nendelt peredelt, kellel on niigi raske hakkama saada, siis tekitab see veelgi suuremaid raskusi.

12:22 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

12:22 Peeter Ernits

Hea Riigikogu juhataja! Hea Aivar! Räägi natuke, mismoodi noorte emmede seiresüsteem lõpuks olema hakkab. 200 ei tea kuhu haihtunud last on tegelikult ju väga suur arv. Kas selle seiresüsteemiga saadakse lõpuks küüned taha ka neile 200-le kuni kuueaastasele lapsele, kes on ei tea kus?

12:23 Aivar Kokk

Aitäh, Peeter, küsimuse eest! Ma selgitan uuesti seiresüsteemi mõtet. Igal Eesti kodanikul peaks olema oma perearst ja kui ei ole, siis talle määratakse perearst selle alusel, kuhu ta on sisse kirjutatud. Kui uus ilmakodanik on sündinud, teatatakse perearstile, et tema nimistusse on üks tubli inimene lisaks tulnud. Perearst peab kuu aja jooksul jälgima, kas ema või isa on oma lapsega perearsti juurde tulnud või mitte. Kui ei ole tulnud, siis peab perearst teatama sellest kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajale, kelle kohustus on minna ja vaadata, miks ei ole last tervisekontrolli toodud. Kui see süsteem toimiks ka praegu, siis ei oleks võimalik, et me ei teaks, kas need 200 last on vanematega välismaale kolinud või vanemad tõesti mingil põhjusel ei soovi arsti juures käia või on siin mingi muu põhjus, näiteks laiskus.

12:24 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

12:24 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Paljud süsteemid toimiksid praegu, kui neid ei oleks omal ajal maha lõhutatud. Hea komisjoni esimees, mul on teile selline küsimus. Kas ei oleks otstarbekas siiski taastada ambulatoorne pediatriteenistus, nii nagu see kunagi toimis? See toimis ju väga hästi. Ega perearst ei ole väikelastest eriti huvitatud, tal on oma nimistu olemas, eks ole, ükskõik, on seal nüüd üks inimene rohkem või vähem. Aga pediatrid, kes olid saanud erialase ettevalmistuse, jälgisid väikelapsi sündimisest peale, tegelesid nendega, jälgisid, et kaitsesüstid oleksid õigel ajal tehtud jne. Kõik need asjad ju toimisid. Mida teie kui komisjoni esimees arvate, kas ei peaks siiski selle süsteemi taaskäivitama?

12:25 Aivar Kokk

Aitäh, Viktor, hea küsimuse eest! Eesti riik läks juba aastakümneid tagasi üle perearstisüsteemile. Perearstisüsteemis on väga selgelt paika pandud see, et kui kodanik siia ilma saabub, siis pannakse ta kirja sama perearsti nimistusse, kus on kirjas tema ema, sõltumata sellest, kui suur või väike see nimistu hetkel on. Perearst ei saa kuidagi keelduda seda last oma nimistusse võtmast. Kas endine süsteem oli hea? Kindlasti toimis ka endine süsteem hästi. Aga mul on peres kolm tütar ja oma kogemuste põhjal ma ütlen, et meie perearst on lastega alati hästi hakkama saanud. Eks see ole ka vanemate kohusetunde küsimus, kuidas käitutakse. Kas alati on vaja trahvida ja midagi ära võtta? Ettekandja ütles väga õigesti, et raha motiveerib, aga teades paljude perede majanduslikku olukorda, väidan ma, et raha äravõtmine võib tekitada olukorra – ma tean seda, kuna olen ise ühe lastekodu ellukutsuja ja ka tegutsen seal –, kus paljud lapsed tuleb lõpuks perekonnast ära võtta, sest neil on lastekodus parem kui oma peres.

12:26 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

12:26 Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Mind natuke hämmastas Sotsiaalministeeriumi vastus, et neid lapsi võib olla 200, 300 või 400. See tähendab, et süsteem on mäda ja see pole olnud mäda mitte ühe aasta. Aga kui Keskerakonna tehtud ettepanek sotsiaalkomisjonile ei meeldi, siis võib-olla alustamegi sotsiaalkomisjonist. Sina oled selle komisjoni esimees, algatage siis teie see eelnõu.

12:27 Aivar Kokk

Aitäh, Valeri, hea küsimuse eest! Võin ka kolmandat kord ette lugeda ettepaneku, mis on Sotsiaalministeeriumis valmimas, kuidas uus seiresüsteem toimima hakkab. Seiresüsteem ei viiks mitte ühestki perest raha ära. Meil on väga tublid lastekaitsetöötajad. Võib-olla kuskil kohapeal see süsteem ei toimi hästi, aga niipalju kui mina lastekaitsetöötajaid tean, võin öelda, et nad teevad oma tööd südamega. Toon sellise näite. Eelmisel nädalal kirjutas üks noor ema Facebookis, et tal ei ole söögiraha. Kui ma helistasin selle valla lastekaitsetöötajale, siis selgus, et temagi oli mures, sest see pere oli kuidagi ära kadunud, nad olid läinud elama teise omavalitsusse, kuhu nad ei olnud sisse kirjutatud. Me saime kümne minutiga mure lahendatud. Alati on oluline märgata, kui meie kõrval on kellelgi mingid mured või probleemid. Aga ma ei ole isiklikult seda meelt, et me peaksime ära võtma selle väikese raha, mida peredel ju vaja on. See on kindlasti üks lihtsamaid variante, kuidas neid peresid mõjutada, kuid ma usun, et meil on tublid perearstid ja lastekaitsetöötajad, kes saavad oma tööga väga hästi hakkama. Kui nende laste arv ongi 200, siis ma arvan, et kui võtta üle Eesti, siis keskmiselt on igas omavalitsuses üks selline laps ja nii palju on vallaametnikel alati aega, et selle ühe perega tegelda. Ma ütlen veel kord, niipalju kui mina tean, sotsiaalvaldkonnas ja lastekaitstes töötavad inimesed on kõik suure südamega.

12:29 Esimees Eiki Nestor

Siret Kotka, palun!

12:29 Siret Kotka

Aitäh, austatud juhataja! Hea eestkõneleja! Üle 10% Eesti lastest elavad vaesuses. Üks selle olukorra põhjustest on see, et Eesti pole välistanud olukorda, kus vanemad planeerivad lastesaamist vaid sotsiaaltoetuste saamise eesmärgil. Missugust lahendust teie sellele olukorrale näete?

12:29 Aivar Kokk

Aitäh, Siret, hea küsimuse eest! Lihtne oleks sulle vastata, et komisjonis seda ei arutatud. (Naerab.) Kindlasti ei tee sotsiaalkomisjon otsuseid selle kohta, kuidas keegi oma pere järelkasvu planeerib. Kätt ette ei saa me igale poole kindlasti panna.

12:30 Esimees Eiki Nestor

Heimar Lenk, palun!

12:30 Heimar Lenk

Aitäh! Mul on jätkuküsimus doktor Vassiljevi küsimusele. Praegu on aasta 2016. Ma küsin Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimehelt, kas teie arvates, härra Kokk, tuleks Eestis taas hakata ette valmistama pediatreid. Enam-vähem seesama valitsuskoalitsioon, kes praegu võimul on, hävitas pediatrite ettevalmistamise Tartu Ülikoolis, neid ei valmistata enam ette, see lõpetati 1990-ndatel. Samal ajal on arenenud maailmas igal pool eraldi arstid vanematele inimestele, eriti just väga vanadele, keskealistele inimestele ja lastele. See, et Eestis peab perearst ravima ja uurima lapsi, ei ole normaalne. Võib-olla te süvenete sellesse küsimusse? Te kiidate, et meil on kõik väga toredad lastekasvatajad – ma olen sellega nõus – ja ka perearstid on toredad. Aga tegelikult peaksid pediatrid olema eraldi, selline on maailmapraktika. Kas te vastaksite mulle? Mis te arvate, kas peaks hakkama pediatreid uuesti ette valmistama?

12:31 Aivar Kokk

Aitäh hea küsimuse eest! Mul on hea sulle vastata, et sotsiaalkomisjon tegeles selle teemaga alles hiljuti. Loomulikult on pediatria valdkond ja sellealane koolitus Tartu Ülikoolis väga olulised. Arstiteaduskonna õppekavasse on sisse viidud ka pediatriapool. Kas see on piisav või mitte, on veel küsimus. Selle üle me lähiajal kindlasti arutame ja uurime seda. Kahjuks ei olnud viimasel korral, kui me komisjonis seda arutasime, Tartu Ülikooli inimestel võimalik osaleda, aga kohal olid kõik teised huvitatud pooled. Komisjoni liikmetel oli ühine arusaam, et pediatria on oluline ja igas piirkonnas peaks olema vähemalt üks sellise koolitusega inimene olemas.

12:32 Esimees Eiki Nestor

Dmitri Dmitrijev.

12:32 Dmitri Dmitrijev

Aitäh, austatud esimees! Lugupeetud ettekandja! Selle süsteemi ülesehitamine on kindlasti vajalik samm. Samas ei välista plaanitav seiresüsteem ja eelnõuga pakutud lahendus minu arvates teineteist, nad pigem täiendavad teineteist. Kas teie ei leia, et, nagu ka eelnev ettekandja mainis, pakutud lahendus mõjub lihtsalt kiiremini ja paremini just nende riskirühmade puhul, kellele on kõige parem motivaator ikkagi seesama raha, mis igas kuus arvele laekub?

12:32 Aivar Kokk

Aitäh, Dmitri, hea küsimuse eest! Ma kordan ennast. Toetusest ilmajätmine võib soovitud tulemuse asemel anda hoopis vastupidise tulemuse. Toetuse maksmise peatamine halvendab veelgi laste olukorda peredes, kus on niigi raskusi toimetulekuga.

12:33 Esimees Eiki Nestor

Andrei Novikov, palun!

12:33 Andrei Novikov

Aitäh, austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Perearstid ehk inimesed, kes nende probleemidega iga päev tegelevad, peavad seda lahendust kõige efektiivsemaks, toetavad seda ja pakuvad seda kui kõige efektiivsemat varianti. Mis põhjusel kipute teie usaldama pigem ministriumiametnikke, mitte perearste?

12:33 Aivar Kokk

Aitäh hea küsimuse eest! Siin on kuskil millestki valesti aru saadud. Meie komisjoni väga selge seisukoht on see, et tuleb luua väga hea ja korralik seiresüsteem, mis ei maksa riigile lõppkokkuvõttes mitte midagi. Me ei ole kuskilt selgelt lugeda saanud, nagu perearstid soovitaksid võtta peretoetused, lapsetoetused või vanemahüvitise nendelt peredelt ära. Kui sa kuskil näed sellist asja või kui sul on olemas perearstide ühine pöördumine selle kohta, siis palun anna see komisjonile. Komisjonil sellist paberit küll ei ole. Vastupidi, perearstid, ma usun, toetavad väga selgelt seda seiresüsteemi ideed, mida me oleme komisjonis pakkunud ja millega Sotsiaalministeerium praegu tegeleb.

12:34 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Marika Tuus-Laul Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:34 Marika Tuus-Laul

Head kolleegid! Minu meelest oleks see küsimus pidanud olema juba väga ammu lahendatud. Praegu ei saa enam siin saali ees seistes küsida, kas see on ikka kõik vaesusega seotud. Selge see, kui inimesed ei käi oma lastega arsti juures ega hooli nendest, siis ei ole peres kõik korras. Seal on kindlasti toidupuudus ja kehvad elamistingimused, vähemalt väga sageli on niimoodi. Me kõik ju teame neid juhtumeid. Kui küsitakse, miks me tahame kelleltki midagi ära võtta, siis ma ütlen teile, et me ei võta mitte kelleltki mitte midagi ära. Minge korra oma lapsega arsti juurde või vähemalt registreerige ta perearsti nimistusse, et perearst saaks ise tulla koju last vaatama, ainult niipalju on vaja teha. Nii et me ei taha mitte kelleltki midagi ära võtta.

Tegelikult on selle küsimuse perearstid ise püstitanud. Just nemad näevad siin probleemi, mitte meie ei mõtle kelleltki midagi ära võtta. Minu meelest ei võta arstlikus kontrollis käimine ju kelleltki tükki küljest ära, see on normaalne asi.

Kogu see küsimus oleks olnud ammu lahendatud, kui me oleksime tahtnud siin saalis seda tõsiselt võtta. Me mäletame, et eelmises koosseisus oli Margus Tsahkna sotsiaalkomisjoni esimees ja valitsuserakonna liige. Siis arutati täpselt sama asja, täpipealt. Margus Tsahkna tuli siia saali ette ja ütles, et see on väga-väga õige teema, ta igati toetab seda, see probleem tuleb lahendada ja nad hakkavad kohe selle küsimusega tegelema. Ta tänas Keskerakonda, kes oli selle küsimuse siia toonud, ja ütles veel lisaks, et peaks uuesti kehtestama perearstide või vähemalt pereõdede kohustusliku koduviisi väikelaste kontrollimiseks. Väga normaalne! Me mäletame, et aastaid tagasi oligi see kogu aeg niimoodi. Meist väga paljud on selle süsteemi ajal üles kasvanud. Margus Tsahkna ütles ka, et nii tagatakse lapse tervisekontroll ja nähakse vahetult, milline olukord kodus valitseb. Täiesti normaalne! Aga Margus Tsahkna on nüüd minister ja me näeme, et üle aasta on möödunud, kuid ikkagi ei ole midagi tehtud. Ega ka komisjonis ei tulnud välja, et otseselt midagi tehakse. Me kuuleme, et jälle tehakse seiresüsteemi ja kaardistatakse olukorda. Sisuliselt vastatakse ju igale küsimusele siin saalis nii. Tol korral oli ka nii. Margus Tsahkna kiitis selle kõik kenasti heaks, istus oma kohale ja kui küsimus tuli hääletamisele, siis loomulikult mindi ukse taha peitu ega hääletatudki. Ma kardan, et see võib jälle juhtuda. Ma kutsun teid kõiki üles seda otsust vastu võtma. Siis saab valitsus teha täpselt nii, nagu neile meeldib: siduda arstliku kontrolli mis tahes toetustega või kehtestada kord, et arstid hakkavad kodus käima. Ükskõik mida, aga võtame otsuse vastu, et see küsimus edasi liiguks. Kui kaua me ikka lihtsalt räägime sellest, et me teeme seiresüsteemi? Aitäh!

12:38 Esimees Eiki Nestor

Vilja Toomast Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:38 Vilja Toomast

Härra esimees! Head kolleegid! Ka mina tunnistan probleemi, et osa vanemaid ei vii oma lapsi arstlikku kontrolli, aga Keskerakonna pakutud eelnõuga me kahjuks seda probleemi ei lahenda. Põhjendused, miks vanemahüvitist või ka muid peretoetusi arstlikus kontrollis käimisega mitte siduda, on järgmised. Esiteks, toetuste maksmise peatamine ei taga, et laps jõuab tervisekontrolli, pigem võtab selline meede elatusvahendi lapselt, kes seda eluliselt vajab. Teiseks, info abivajavate laste kohta ei jõua kohalikku omavalitsusse ja seega ei ole ka riigil võimalik asuda lapsevanemale appi, et aidata tal täita lastekasvatamise rolli, mis on ennekõike loomulikult lapsevanema prioriteet.

Pigem toetan ka mina siin palju räägitud nn seiresüsteemi loomist, mille kaudu leitakse tervisekontrollis käimata jäänud lapsed ning suunatakse nad sellesse kontrolli. Süsteemil endal võiksid minu arvates olla järgmised etapid. Haigekassa on see, kes raviarvete alusel jälgib laste tervisekontrollis käimist. Teatud intervalliga antakse perearstile teada lastest, kes ei ole tervisekontrollis käinud. Seejärel saab perearst kutsuda lapse visiidile ja kui laps tervisekontrolli ei lähe või vanemaga ühendust ei saada, käsitatakse seda abivajava lapse juhtumina ja kaasatakse kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötaja.

Lastekaitsetöötaja kohustus on hinnata lapse ja pere toimetulekut ning osutada perele abi, samuti tagada see, et laps jõuaks arsti juurde tervisekontrolli. Seejärel saab lastekaitsetöötaja anda perearstile juhtumi kohta tagasisidet. Jah, loomulikult on selle skeemi eduka toimimise eeldus see, et kõik lapsed pannakse pärast sündi kirja perearsti nimistusse, mis omakorda võimaldab reageerida juhul, kui laps

tervisekontrolli ei jõua.

Kokkuvõtvalt öeldes tagab selline lahendus, et tervisekontrollis käimata jäänud lapsed jõuavad kohaliku tasandi lastekaitsetöötajate vaatevälja, kes abivajaduse ilmnemise korral saavad sekkuda ja abi pakkuda. Sama skeem võimaldab perearstidel suunata vanemliku hooleta või abivajavad lapsed, kes siiski käivad tervisekontrollis, lastekaitseüsteemi. Peretoetuste maksmine lõpetatakse üksnes juhul, kui selgub, et perel pole õigust Eestis toetusi saada. Kogu selle süsteemi tööle hakkamise tähtjaks on Sotsiaalministeerium nimetanud 2017. aasta kolmandat kvartalit, kuigi osa komponente, näiteks perearsti nimistusse kandmine, on tegelikult ministeeriumis juba otsustatud.

Lähtuvalt nendest põhjustest ei pea Reformierakonna fraktsioon vajalikuks eelnõu toetada, sest samasugune põhimõtteline otsus on olemas ja Sotsiaalministeeriumis töös. Selle otsuse vastuvõtmine ei kiirendaks mitte kuidagi kogu süsteemi toimimise hakkamist. Aitäh!

12:41 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:42 Monika Haukanõmm

Härra juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud, lubage seda teemat natuke laiemalt vaadata! Kuni 17-aastaste laste arv Eestis pidevalt väheneb. Kui 1990. aastatel oli lapsi ligi 416 000, siis 2014. aasta alguses vaid 243 600. Demograafid on hoiatanud, et nn väikesearvulise põlvkonna haripunkt jõuab Eestis kätte viie kuni seitsme aasta pärast, kui on vähe aktiivses sünnituseas naisi. Selleks et Eesti rahvastik kehtaks ja oleks jätkusuutlik, on vaja, et Eestis sünniks umbes 17 000 last aastas, praegu on see arv aga alla 14 000. See tähendab, et iga naine peaks sünnitama keskmiselt 2,1 last, praegu on aga ainult 1,56 last naise kohta. Sellest kurvast statistikast saabki teha järelduse, et tegelikult on iga laps kulda väärt ja väärib nii pere kui ka riigi erilist tähelepanu. Kaheldamatult on vanemahüvitis kui üks perepoliitiline toetusmeede suurepärase. See toetab lapse esimestel aastatel vanemate toimetulekut, kuid see ei ole ju tegelikult ainuke põhjus, miks pered otsustavad lapsi saada või mitte saada. Vanemad vajavad lisaks vanemahüvitisele hoopis enam – ma rõhutan seda – pikaajalist kindlustunnet ja tasakaalu, mida mõjutab terve hulk tegureid: kas lasteaiakoht on olemas, kas laps saab tegelda huviharidusega, kas ta leiab peale kõrgkooli lõpetamist töökoha, kas ta saab iseseisvalt hakkama, kas ta leiab endale elamispinna jne.

Laste tervise, arengu ja turvalisuse eest hoolitsemine on siiski esmajärjekorras vanemate kohustus. Kui aga vanemad ei suuda langetada lapse heaolu seisukohast parimaid otsuseid, siis peavad tõesti sekkuma perearstid ja lastekaitseüsteem. Me oleme veendunud, et valdav osa lastevanemaid on vastutustundlikud ning tegutsevad tegelikult lapse huvides. Me ei pea mõistlikuks vanemate lisasundimist ja karistamist, eesmärgiga järjest enam sunnimeetmetega vanemate käitumist suunata. Sundimise ja ähvardamise asemel on hoopis olulisem astuda samme, mis tagaksid vanematele võimaluse oma kohustusi täita. Näiteks on oluline, kas lapsega pääseb kiiresti perearsti vastuvõtule, kui vajadus tekib, kas elukoha lähedal perearst üldse olemas on, kas eriarstiabi on kättesaadav. Vanemate käitumist saab karistamise asemel paremini muuta, tagades vajalikud, taskukohased ja ligipääsetavad teenused ning vanemaid positiivselt motiveerides. Lisaks peavad muidugi hästi funktsioneerima infosüsteemid ja info peab ametkondade vahel ka liikuma. Kui lapse tervise eest vastutav lapsevanem ei saa oma kohustustega hakkama, siis peab perearst loomulikult sekkuma, aga kindlasti ei poolda me perearstide sunniviisilisi koduvisiite.

On küsitud, et kui meil on olemas teatud grupp vanemaid, kes ei täida lapsevanemaks olemise kohustusi ega vii näiteks last perearsti juurde regulaarsele vastuvõtule, kas siis tuleks neilt vanemahüvitis ära võtta. Vanemahüvitise äravõtmist me väga ei poolda, sest nii seatakse otseselt ohtu ka lapse heaolu, halveneb ju pere toimetulek sissetuleku äralangemise korral veelgi. Kui vanem aga siiski oma hälbiva käitumisega seab ohtu lapse tervise ja heaolu, peavad kiiresti ja sihipäraselt sekkuma lastekaitsetöötajad ja sotsiaaltöötajad. Seda mitte ainult lapse esimese poolteise eluaasta jooksul, vaid alati, kui seda on vaja.

Eesti demograafiline olukord ei ole kiita. Seega peame oluliseks avalikku arutelu, kas ja mil moel peaks vanemahüvitise saamise siduma lapse arstlikus kontrollis käimisega, et kõik lapsed saaksid tähelepanu kohe, kui selleks vajadus tekib. Aitäh!

12:46 Esimees Eiki Nestor

Helmen Kütt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel.

12:47 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Minu meelest on hästi märgiline, et me räägime sellisest teemast naistepäeval. Tahan kindlasti tunnustada ja tänada häid kolleege Keskerakonnast ning kinnitada neile, et sotsiaaldemokraatidena jagame me muret laste tervise, nende varajase märkamise ja kõige selle parema korraldamise pärast, mis tagaks, et lapsed oleksid terved ja õnnelikud. Kuid lahendused, mis selle eesmärgi saavutamiseks sobivad, erinevad meie meelest tänases eelnõus olevatest. Ma toon ka põhjendused, miks ei ole ainuõige siduda vanemahüvitise, aga ka teiste peretoetuste maksmist arstlikus kontrollis käimisega.

Esiteks, nii nagu juba mitu eelkõnelejat on esile toonud, toetuste maksmise peatamine tegelikult ei taga seda, et laps jõuab tervisekontrolli. Kõige tähtsam on see, et info nende laste kohta ei jõua kahjuks kohalikku omavalitsusse. Olgem ausad, probleem laheneb ainult koostöös: kohalik omavalitsus, perearst ja perekond. Kõige tähtsam on see, et perekond, need vanemad, kes peaksid saama abi, vajavad seda koostööd. Ei piisa ainult sellest, et toetus kontole ei laeku.

Meetmete võtmine eeldab ka oluliste tehniliste piirangute kõrvaldamist. On teada, et väga mitmed perearstid kahjuks ei esita kõiki andmeid tervise infosüsteemi ja kõik süsteemid ei ühildu. Laps peaks kohe pärast sündi saama perearsti nimistus registreeritud, kuid selleks peaks perearst saama selle kohta ka automaatselt teavituse.

Vanemahüvitise või peretoetuste väljamaksete sidumine perearsti juures käimisega kehtib eelnõu kohaselt vaid poolteise aasta jooksul. Need poolteist aastat on selles mõttes oluline aeg, et sel ajal on võimalik laduda lapse tervise vundamenti, kuid rahvatervise seisukohti arvestades ei taga see meede tegelikult kõike seda, mida ta endas sisaldama peaks. Peretoetuste maksmise peatamine võib lapse huve isegi kahjustada.

Sotsiaalministeerium on lahendusena pakkunud – kolleeg Vilja Toomast juba mainis

Sotsiaalministeeriumi lahendusi – nn seiresüsteemi loomist, mille kaudu leitakse tervisekontrollis käimata jäänud lapsed ja suunatakse nad tervisekontrolli. Tõepoolest, süsteemi esimene ja väga oluline etapp on see, et haigekassa jälgib raviarvete alusel laste tervisekontrollis käimist. Teine etapp on see, kui informeeritakse perearsti ja antakse talle teada, et laps ei ole tervisekontrollis käinud, ning perearst kutsub lapse visiidile. Kui laps visiidile ei lähe, õigemini, vanem ei vii teda arsti juurde, siis informeeritakse kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajat. Lastekaitsetöötaja kohustus on koostöös perearsti ja eelkõige perega see probleem lahendada. Tõepoolest, kohaliku omavalitsuse lastekaitsetöötajate koormus on väga suur, kuid see ei tähenda, et lastekaitsetöötajad nende lastega ei tegele. Lihtsalt on vaja leida paremad hoovad, et kõik see toimiks.

Ma pean väga oluliseks nimetada, mida on ära tehtud Sotsiaalministeeriumis, kus on olnud ametis mitmed ministrid, kaasa arvatud teie ees kõneleja. Mina küll arvan, et ministrid on seal tööd teinud, ja eeldan, et ka praegune minister tegeleb selle teemaga väga aktiivselt. Perearsti nimistusse määramist ja koduvisiite käsitleva eelnõu väljatöötamiskavatsus valmis eelmise aasta lõpus, 28. detsembril 2015. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis käsitleb laste perearsti nimistusse määramist, esitatakse valitsusele aprillis või mais 2016 ehk sellel aastal. Koduvisiidi teemat käsitletakse kuni 18-aastaste laste tervisekontrolli uues juhendis, mille valmimise tähtaeg on 2017. aasta november. Hästi oluline on veel see, mida ka eelnõu esitaja ütles, et selle aasta aprillis jõuab valitsusse perehüvitiste seaduse eelnõu, millega laiendatakse Sotsiaalkindlustusameti võimalusi peatada peretoetuste väljamaksmine ja suunata need toetused paindlikult lapse tegelikule kasvatajale. Eelnõu kohaselt antakse Sotsiaalkindlustusametile õigus kanda toetus ka näiteks kohaliku omavalitsuse arveldusarvele. Eraldi teema, mida peaks käsitlema, on aga koduvisiit. Koduvisiite ei peaks tegema perearst, vaid pigem õde või ämmaemand. Aga süsteem peab hästi toimima, seal ei tohi olla ainult üks lüli, vaid lapse heaolu peab olema tagatud kuni tema täisealiseks saamiseni. Uskuge, siis ei oleks meil neid lapsi, kes koolikohustust ei täida, kelle kohta kohalikud omavalitsused ei tea, kus nad on, ja lapsed saaksid õnnelikult kasvada. Aitäh teile ja soovin kõigile veel kord ilusat naistepäeva!

12:52 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Austatud Riigikogu, eelnõu 147 tuleb esimesel lugemisel lõpphääletuse panna. Mailis Reps, palun!

12:52 Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Ma palun enne hääletust kaheksa minutit vaheaega, nüüd juba küll seitse minutit vaheaega!

12:53 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Austatud Riigikogu, kohtume homme.

Istungi lõpp kell 12.53.